



OULUN YLIOPISTO  
UNIVERSITY of OULU

RIEKKI, MATTI

ETÄOPETUSTA VAI EPÄOPETUSTA? FENOMENOGRAFINEN  
TUTKIMUS POP- JA JAZZ-SOITONOPETTAJIEN KOKEMUKSISTA  
VIDEOVÄLITTEISESTÄ ETÄOPETUKSESTA

Musiikkikasvatuksen pro gradu -tutkielma

KASVATUSTIETEIDEN TIEDEKUNTA

Musiikkikasvatuksen koulutus

2017





Musiikkikasvatuksen koulutus		Tekijä <b>Matti Riecki</b>	
Työn nimi Etäopetusta vai epäopetusta? Fenomenografinen tutkimus pop- ja jazz-soitonopettajien kokemuksista videovälitteisestä etäopetuksesta			
Pääaine Musiikkikasvatus	Työn laji Pro gradu -tutkielma	Aika Toukokuu 2017	Sivumäärä 56
Tiivistelmä Tässä tutkimuksessa tarkastellaan soitonopettajien kokemuksia videovälitteisestä soiton etäopetuksesta. Mitkä ovat soitonopetuksen etäopetuksen hyödyt ja haasteet? Miten soitonopettajat kokevat tämän hetkisen arkipäivän teknologian toimivuuden reaaliaikaisen etäopetuksen mahdollistavana tekijänä, sekä miten opettajat kokevat etäsoitonopetuksen pedagogisen toimivuuden? Koska tutkimuksessa tutkitaan toisten ihmisten kokemuksia tietystä ilmiöstä, valikoitui tutkimuksen metodiksi fenomenografia. Fenomenografiassa maailmaa tarkastellaan toisen asteen eli toisten ihmisten näkökulman kautta. Todellisuus rakentuu ihmisten kokemusten kautta.  Tutkimusta varten haastateltiin viittä suomalaista soitonopettajaa. Kaikki haastatellut opettajat edustivat tyyliltään pop- ja jazz-musiikkia. Opetettavia instrumentteja olivat kitara, sähköbasso ja laulu. Kaksi haastatelluista opettajista oli opettanut etänä osana kansalaisopiston etäkurssia. Yksi opettajista toimi soitonopettaja-yrittäjänä. Kaksi opettajista oli etäopettanut osana ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin opintojen pakollista opetusharjoittelua. Etäopettamiseen kaikki haastatellut opettajat käyttivät arkipäivisiä, joka kodista löytyviä laitteita.  Tämän tutkimuksen aineiston analyysissä noudatettiin nelivaiheista fenomenografisen tutkimuksen teon analyysimallia. Tässä mallissa aineistosta etsitään ensin merkityksellisiä ilmaisuja. Tämän jälkeen merkitykselliset ilmaisut ryhmitellään ja teemoitetaan vertaillen ja etsien samankaltaisuuksia tai erilaisuuksia. Saaduista ryhmistä rakennetaan kategorioita ja lopullisessa vaiheessa kategorioita yhdistelemällä saadaan aikaiseksi abstraktimpia kuvauskategorioita.  Saadun aineiston perusteella haastateltujen opettajien kokemukset soiton etäopetuksesta olivat pääosin positiiviset. Opettajien kokemuksen mukaan etäopetus on mahdollista ja toimivaa, eikä sitä koettu ainoastaan korvikkeena lähiopetukselle. Ennen kaikkea etäopetus voi olla erityisesti hyvä lisä lähiopetustuntien rinnalle. Etäopetuksen merkittävimpänä etuna koettiin sen taloudellisuus. Etäopetus säästää aikaa ja rahaa. Toisena merkittävänä etuna nähtiin opetustilanteiden laajentuminen. Etäopetuksessa opettajien on mahdollista opettaa mistä tahansa, milloin tahansa ja ketä tahansa, vaikka toiselle puolelle maailmaa. Samalla oppilaille avautuu etäopetuksen kautta mahdollisuus saada opetusta tietyn spesifin alan todellisilta ammattilaisilta ympäri maailmaa.  Etäopetuksen suurimmaksi ongelmaksi koettiin reaaliaikaisen yhteissoiton mahdollisuuden puuttuminen. Teknologian osalta myös äänenlaadussa ja kuvan välittymisessä olisi vielä parannettavaa. Videovälitteisessä opetuksessa myös tarkka havainnointi tuotti opettajille hankaluuksia. Havainnoinnin haasteet näkyivät erityisesti soittoteknisten asioiden opettamisen vaikeudessa. Opettajan ja oppilaan välisessä vuorovaikutuksessa koettiin olevan myös puutteita. Etäopetuksessa tunnetilat eivät välittyneet haastateltujen mielestä yhtä vahvana kuin lähiopetuksessa ja etäopetuksen sosiaalinen kanssakäymisessä ei tyydyttänyt täysin opettajien käsityksiä hyvästä sosiaalisesta kanssakäymisestä.  Teknologian aiheuttamia auditiivisen havainnoinnin puutteita tutkimuksen opettajat korvasivat puhumalla ja visualisoimalla enemmän. Toisaalta havainnoinnin haasteet osattiin nähdä myös positiivisena, opettajuutta kehittävänä asiana. Videovälitteisessä opetuksessa ilmaisun tuli olla huolitellumpaa ja opettajan keskittymisen intensiivisempää. Uusi opetusympäristö ja sen tuomat haasteet kannustivat opettajia olemaan luovempia. Opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että etäopetus ei sovi kaikille oppilaille. Osan kokemuksen mukaan erityisesti alkeiden opettaminen voisi olla haastavaa etäopetuksessa. Toisaalta etäopetuksen koettiin laajentavan esimerkiksi liikuntarajoitteisten tai sosiaalisten ongelmista kärsivien oppilaiden mahdollisuuksia osallistua soittotunneille.  Kaiken kaikkiaan tutkimuksen tulokset myötäilivät ja tukivat vahvasti aiempaa soiton etäopetuksen tutkimusta. Mahdollisissa jatkotutkimuksissa voisi keskittyä enemmän soitonopetuksen etäopetuksen käytännön tutkimiseen. Miten olisi hyvä opettaa laadukkaasti uudessa oppimisympäristössä, etänä?			
Asiasanat etäopetus, soitonopetus, videovälitteinen opetus, henkilökohtainen opetus			



# SISÄLLYS

<b>1</b>	<b>JOHDANTO</b> .....	<b>7</b>
<b>2</b>	<b>ETÄOPETUS</b> .....	<b>9</b>
2.1	Etäopetuksen käsitteen määrittelyä .....	10
2.2	Etäopetuksen teoriaa .....	11
2.3	Historia ja teknologia.....	14
<b>3</b>	<b>SOITON ETÄOPETUS</b> .....	<b>16</b>
3.1	Historia ja tutkimuskenttä .....	16
3.2	Soiton etäopetuksen erityispiirteitä .....	18
3.2.1	Teknologiset erityistarpeet .....	18
3.2.2	Opetuksen mukauttaminen.....	19
3.2.3	Soiton etäopetuksen käytännöt.....	20
<b>4</b>	<b>TUTKIMUKSEN TOTEUTUS</b> .....	<b>23</b>
4.1	Fenomenografia.....	23
4.2	Aineistonkeruu .....	25
4.3	Taustatiedot .....	26
4.4	Sisällönanalyysi .....	27
4.5	Luotettavuus .....	31
<b>5</b>	<b>TUTKIMUSTULOKSET</b> .....	<b>33</b>
5.1	Etäopetuksen syyt ja edut.....	33
5.2	Teknologia.....	35
5.2.1	Verkkoyhteys .....	37
5.2.2	Ääni.....	38
5.2.3	Kuvayhteys ja fyysinen etäisyys .....	40
5.2.4	Vuorovaikutus .....	41
5.3	Etäopettajuus.....	43
5.4	Erilaiset oppijat .....	47
<b>6</b>	<b>POHDINTA</b> .....	<b>49</b>
	<b>LÄHTEET</b> .....	<b>53</b>



## 1 JOHDANTO

Etänä tapahtuva opetus on yksi merkittävimmistä koulutusalailla tapahtuneista edistysaskelista viimeisen reilun kahden kymmenen vuoden aikana. Internetin kehittymisen myötä etäopetuksesta on tullut merkittävä osa opiskelun arkipäivää. Nykyisin onkin mahdollista opiskella etänä melkein mitä tahansa – omaan aikatauluun sopivalla tavalla, ajasta ja paikasta riippumatta. Etäopetuksen myötä yhä useammalla on mahdollisuus kouluttautua tehokkaammin, paremmin ja toisaalta myös taloudellisemmin. (Moore & Kearsley, 2011.)

Pelkästään Suomessa nettiportaali etaopiskelu.fi (2017) listaa yhteensä yli 3500 koulutusala sadoilta eri oppilaitoksilta. Puolestaan Yhdysvalloissa vuonna 2014 etäopetus oli osana toisen asteen jälkeisiä tutkintoja lähes joka kolmannessa eli reilussa 5,7 miljoonassa tutkinnossa. Etä- ja verkko-opetusta on tarjolla kaikilla koulutusasteilla kansalaisopistoista yliopistoihin, sekä julkisella että yksityisellä sektorilla. Etenkin juuri hyötyä tavoitteleva yksityinen sektori on tilastojen valossa vahvasti mukana etäopetuksessa. Yhdysvalloissa vuonna 2014 kaikkiaan 61,4 prosenttia etäopetuksesta oli yksityisen sektorin järjestämää opetusta. (National Center of Educational Statistics, 2016.)

Kehitys digitaalisessa kommunikaatioteknologiassa on luonut monia mahdollisuuksia myös musiikin etäopetukselle. Yksi näistä mahdollisuuksista on reaaliaikainen videovälitteinen soitonopetus. Videovälitteinen soitonopetus voikin olla ainutlaatuinen mahdollisuus tuoda soitonopetus jokaisen sitä haluavan opiskelijan luo. (Dye, 2016, 161–162.)

Musiikin ja soiton etäopetuksen ensimmäiset kokeilut tehtiin jo 1990-luvun alkupuolella Amerikan Yhdysvalloissa (Brändström, Wiklund & Lundström, 2012, 44). Suomessa ensimmäiset etäopetuksen tutkimukset ja kokeilut sijoittuvat 1990-luvun jälkipuoliskolle ja esimerkiksi Lapin musiikkiopistossa on tarjottu musiikin etäopetusta osana perusopetusta jo 2000-luvun alusta saakka. (Salavuo & Ojala, 2006, 32; Rantasuo, 2006). Suomalaista tutkimuskirjallisuutta tutkaillessa suomalaisten tutkijoiden aktiivisuus musiikin etäopetusta kohtaa vaikuttaa olleen huipussaan 2000-luvun alkupuolella, tosin hiipuen siitä huomattavasti vähitellen (ks. esim. Ojala, Salavuo, Ruippo & Parkkila, 2006; Ruippo 2015). Globaalisti tutkimusta tehdään aktiivisesti edelleen.

Jo pitkään on esitetty huolta harvaan asuttujen alueiden laadukkaan musiikkikasvatuksen puolesta. Ammattitaitoisia musiikinopettajia voi olla vaikeaa saada suurten asutuskeskittymien ulkopuolelle. Etäopetusta onkin toistuvasti pidetty varteenotettavana vaihtoehtona turvaamaan laadukas musiikin- ja soitonopetus myös syrjäseuduille. (Bennet, 2010; Brändström, ym., 2012, 448; Rantasuo, 2006.)

Tämän etäopetuksen tutkimuksen lähtökohdat ovat kuitenkin hieman erilaiset. Teknologian kehitys on mennyt sen verran eteenpäin, että jokaisesta kodista löytynee nykyisin yksinkertaista laitteistoa, jota voi hyödyntää etäopetukseen tai etäoppimiseen. Suurimmat intressini tälle etäopetuksen soitonopetuksen tutkimukselle kumpusivatkin omasta taustastani yksityisenä soitonopettajana. Olen pohtinut etäopetuksen ottamista mukaan soitonopetukseeni, joko aivan omana kokonaisuutena tai lisänä lähiopetukselle. Näistä varsin käytännönläheisistä syistä johtuen halusin tutkia ja selvittää millaista reaaliaikainen videokuvan välityksellä tapahtuva soitonopetus tänä päivänä on ja miten soitonopettajat opettavat etänä ja minkälaisia käytäntöjä heillä on opetuksen järjestämisen suhteen. Lisäksi olin kiinnostunut, miten tämän hetken arkipäivän teknologia palvelee kahdenkeskistä vuorovaikutusta soiton etäopetuksessa.



## 2 ETÄOPETUS

Moore ja Kearsley (2011) määrittelevät etäopetuksen (*distance education*) järjestelmälliseksi opetustilanteeksi, jossa opettaminen tapahtuu eri paikassa kuin oppiminen. Etäopetuksessa vuorovaikutus on riippuvainen teknologiasta ja institutionaalisesta organisoitumisesta. (Moore & Kearsley, 2011, 2.)

Etäopetuksen perusajatus on pohjimmiltaan hyvin yksinkertainen: opettajat ja oppilaat ovat oppimistilanteessa sijainniltaan eri paikoissa koko ajan tai suurimman osan ajasta. Etäopetuksen toteutusta tarkemmin tarkasteltaessa idea mutkistuu. Oppilaan ja opettajan eri sijainneista johtuen tarvitaan kommunikaatioteknologiaa mahdollistamaan vuorovaikutus heidän välillensä. Jotta teknologiaa voitaisiin käyttää, sekä opettajan että oppilaan tulee tuntea ja myös osata käyttää erilaisia laitteita. Teknologisten laitteiden käytön mahdollistamiseksi on perinteisesti ajateltu tarvittavan erityistä institutionaalista organisoitumista. Tällöin instituution tehtävänä on ollut tarjota etäopetuksen toteutuksen mahdollistava teknologia ja opetussuunnitelma. (Moore & Kearsley, 2011, 1.)

Schlosserin ja Simonsonin (2006) mukaan instituutio on se, mikä erottaa etäopiskelun itseopiskelusta. Toisaalta perinteinen institutionaalinen malli on selkeästi murtumassa ja tilalle tulee jatkuvasti uusia etäopetusta tarjoavia, ei-institutionaalisia tahoja (Schlosser & Simonson, 2006, 1).

Millman (2015, 568) huomauttaa internetin kehittymisen myötä myös maantieteellisen etäisyyden korostamisen merkityksen vähentyneen. Opettaja ja oppilas voivat olla keskenään etäopetustilanteessa, vaikka he istuisivat vierekkäin samassa tilassa, kahden eri tietokoneen ääressä. Käytännössä 2000-luvulla etäopetusta tapahtuu kaikkialla, missä internetyhteys on mahdollinen. (Millman, 2015, 568.)

Etäopetuksen peruseriaatteet eivät ole uusia. Esimerkiksi Keegan (1990, 30) kuvaili jo 1990-luvulla etäopetuksen yleispiirteiksi jo edellä mainitut maantieteellisen etäisyyden, kaksisuuntaisen kommunikaation, teknologian käytön ja instituutiot. Sen sijaan etäopetuksesta käytetyt termit ja teknologia ovat uudistuneet jatkuvasti. Diehl (2013, 15) listaa ajan saatossa käytössä olleita englanninkielisiä termejä: *independent study*, *correspondence study*, *external learning*, *telelearning*, *cyber-learning* ja *e-learning*.

Tällä hetkellä yleisiä etäopetuksesta käytettyjä englanninkielisiä termejä ovat ainakin: *distance education, distance learning, online learning, online education, eLearning, distance training* ja *blended learning*). Suomen kielessä etäopetuksesta käytettävien termien käyttö on ollut selvästi yhtenäisempää. Yleisimpiä tällä hetkellä käytettyjä termejä ovat *etäopetus, monimuoto-opetus* ja *verkko-opetus*.

## 2.1 Etäopetuksen käsitteen määrittelyä

Suomen kielessä vakiintunein käsite kuvaamaan tilannetta, jossa opiskelija ja opettaja eivät ole keskenään lähiopetustilanteessa, on etäopetus. Käsitteenä etäopetus korostaa erityisesti opettajan ja opiskelijan välistä maantieteellistä etäisyyttä (Ruippo, 2015, 22). Englannin kielessä suomen etäopetusta lähimpänä lienevät käsitteet *distance education* ja *distance learning*. Nämä sillä painotuksella, että *distance education* kattaa yleisesti sekä opettajan että oppijan näkökulman kun taas *distance learning* viittaa enemmän oppijaan, etäoppimiseen. (Dickson-Deane, Galyen ja Moore 2011, 129–135.) Suomen kielessä vastaavaa subjektiivista näkökulmaa löytyy myös käsitteistä *verkko-opetus* ja *verkko-opettaminen*.

Verkko-opetuksella tarkoitetaan oppimiskokonaisuutta, jossa olennainen osa opetuksesta ja siihen liittyvästä opiskelusta toteutetaan tietoverkkojen välityksellä. (Nevgi & Heikkilä, 2005, 31). Monimuoto-opetus voidaan käsittää isommaksi oppimisympäristön kokonaisuudeksi, jossa molemmat sekä lähi- että etäopetus ovat merkittävässä roolissa. Monimuoto-opetuksessa verkko-oppimisympäristön rooli on erityisesti tukea etäopetusjaksoilla tapahtuvaa itsenäistä tai pienryhmätyöskentelyä. (Löfström ym., 2010, 84.) Verkko-opetus ja monimuoto-opetus sisältävät pohjimmiltaan siis hyvin samanlaisia piirteitä ja verkko-opetuksesta näkee puhuttavan monimuoto-opetuksen kanssa osittain rinnakkain, osittain alisteisesti. Verkko-opetus voi olla monimuoto-opetusta, mutta monimuoto-opetus ei voi olla osa verkko-opetusta. Englanninkielisinä vastineina monimuoto-opetukselle näkee käytettävän esimerkiksi *blended learning* ja *open learning* (Ojala, 2006, 75).

Monimuoto-opetuksen käsitteeseen osana etäopetusta voidaan suhtautua myös kriittisesti. Kearsley ja Moore (2011) rajaavat monimuoto-opetuksen kokonaan etäopetuksen käsitteen ulkopuolelle, koska monimuoto-opetus on teknologialla lähiopetusta täydentävää, eikä siis täysin teknologiasta riippuvaista. (Kearsley & Moore, 2011, 3.) Ruippo (2015, 22) kokee

monimuoto-opetuksen käsitteen huonona, koska se ei itsessään tuo esille varsinaisen etäopetuksen osuutta.

Myös käsitteen *mobiilioppiminen (mobile learning)* on katsottu sisältävän etäopetuksellisia piirteitä, mutta mobiilioppimista ei ole myöskään pidetty perinteisesti puhtaana etäoppimisena. Mobiilioppimisen määritelmä on vasta muotoutumassa, mutta yleisesti sillä on tarkoitettu erityisesti informaalia oppimista, eli virallisen opetustilanteen tai luokkahuoneen ulkopuolella tapahtuvaa oppimista. Mobiilioppimisessa oppimista tuetaan omien, arkipäiväisessä käytössä olevien, mobiililaitteiden avulla. (Diehl, 2013, 15.)

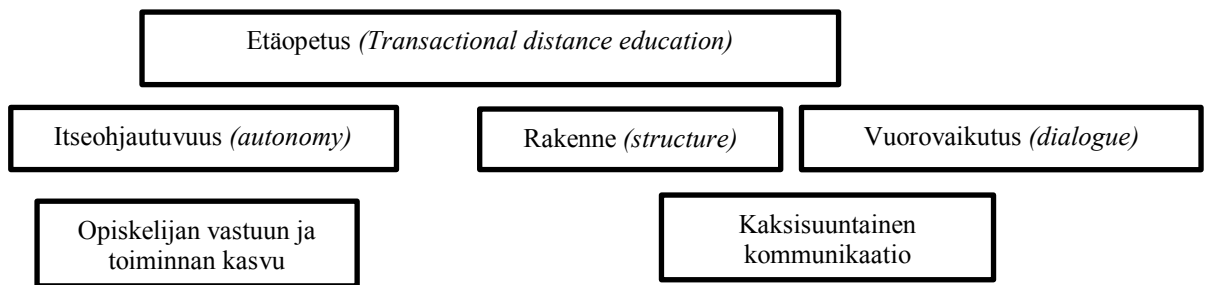
Dickson-Deane, Galyen ja Moore (2011) tutkivat etäopetuksen englanninkielisiä termejä *e-learning*, *distance learning* ja *online learning*. Tutkimus osoitti käsitteiden käytön ja merkityksen eroavan jonkin verran toisistaan eri tilanteissa. Suurimmat erot ilmenivät käsitteiden oppimisympäristöjen käsittämisen välillä. Termeillä *e-learning* ja *online learning* tarkoitettiin erityisesti internetin avulla tapahtuvaa oppimista käsittäen sekä oppijan että opettajan näkökulmat. Käsitteiden käytössä havaittiin myös kulttuurien välisiä eroja. Tutkimuksen mukaan esimerkiksi jossain aasialaisissa kulttuureissa käytettiin muita kulttuureja useammin synonyymeinä käsitteitä *e-learning* ja *blended learning*. (Dickson-Deane ym., 2011, 129–135.)

## 2.2 Etäopetuksen teoriaa

Amerikkalainen professori Michael Grahame Moore on yksi ensimmäisistä etäopetuksen tutkijoista, joka on pyrkinyt rakentamaan etäopetuksen teoriaa. Mooren alkujaan jo 1970-luvulla muotoilema *Transaction distance theory* on säilyttänyt klassisen asemansa etäopetuksena teoriana, joka vaikuttaa yhä tänäkin päivänä käytävään etäopetuksen teoreettiseen keskusteluun. (Moore, 2013, 66–86.)

Mooren (1997) etäopetuksen teorian lähtökohtana on ajatus, jonka mukaan etäopetuksessa ei ole kyse ainoastaan opettajan ja oppilaan maantieteellisen sijainnin erottamisesta, vaan etäopetus tulisi nähdä omana pedagogisena konseptinaan. Teoriassaan Moore kuvaa oppijan ja opettajan välistä toiminnallista suhdetta etäopetuksessa. Toiminnallista suhdetta voidaan Mooren mukaan arvioida ja tarkastella kolmella muuttujalla. Näitä ovat opetusohjelman rakenne (*structure*); oppijan ja opettajan vuorovaikutus (*dialogue*) sekä oppijan itseohjautuvuus (*learner autonomy*) (ks. KUVA 1) (Moore, 1997, 22.)

Itseohjautuvuudella (*learner autonomy*) Moore (1997) tarkoittaa opiskelijan omaehtoisen toiminnan kasvamista etäopetustilanteessa. Opiskelijan itseohjautuvamman roolin vuoksi opiskelijan täytyy kantaa itse enemmän vastuuta etäopiskeluiden etenemisestä. Oppijan ja opetuksen vuorovaikutuksella (*dialogue*) arvioidaan etäopetuksen kahdensuuntaisen kommunikaation määrää ja toimivuutta. Etäopetuksen vuorovaikutuksessa Moore korostaa ennen kaikkea kommunikaation positiivista laatua eli mitä lisäarvoa etäopetus voi tuoda opetuksen kommunikaatioon. Rakenteella (*structure*) voidaan pohtia, kuinka tiukasti etäopetuksen rakenne on ennalta jäsennelty. Eli joutaako etäopetus tarvittaessa opiskelijan tarpeiden mukaan vai pysyykö opetuksen rakenne aina samana. Jotkut opintokokonaisuudet voivat olla tarkkaan strukturoituja, kun taas toisissa voidaan edetä opiskelijan etenemisen ja tarpeiden mukaan. (Moore, 1997, 23–29.)



KUVA 1. Etäopetuksen osatekijät Mooren (1997) mukaan.

Myös Wedemeyer (Schlosser & Simonson, 2006) painotti omatoimisen opiskelun roolin lisääntymistä etäopetuksessa. Wedemeyerin teoreettisen ajattelun lähtökohdat olivat aikanaan järjestelmän uudistamisessa tukemaan entistä enemmän itsenäistä opiskelua ja nimenomaan itsenäisyyden lisäämiselle etäopetus olisi toimiva ratkaisu. Wedemeyerin mukaan koulutusjärjestelmän tulisi tarjota opiskelijoille mahdollisuuden opiskella missä tahansa, oli opettaja paikalla tai ei; tarjota opiskelijoille suurempaa vastuuta ja laajemmat valikoimat kursseihin ja suoritustapoihin sekä mahdollistaa opiskelijoiden opiskelu omaan tahtiinsa. Avainasemassa menestyksekkääseen etäopetukseen olisi kuitenkin edelleen opettajan ja opiskelijan välinen suhde. (Schlosser & Simonson, 2006, 14–15.)

Etäopetuksen itsenäisemmän opiskelun luonteen vuoksi sitä on verrattu aikuisopiskeluun ja usein juuri aikuiset ovatkin etäopiskelijoita. Knowles (Schlosser & Simonson, 2006) on muotoillut periaatteita, joilla voidaan tukea aikuisten oppimista etäopetustilanteessa. Näitä periaatteita olivat muun muassa ajatus siitä, että itsenäisyydestä huolimatta aikuisia opiskelijoita tulee kannustaa yhteisöllisyyteen aktiivisuuteen ja rohkaista työskentelemään

myös ryhmissä. Opetustilanteiden keskusteluissa on tärkeää tehdä säännöt selväksi, ettei kritiikkiä kohdisteta suoraan vastaanottavaan henkilöön, vaan itse asiaan. Knowlesin mukaan aikuis- ja etäopiskelun lähtökohtana tulisi olla aikuisen omat tarpeet ja kiinnostuksen kohteet. Opiskelun toteuttamisen ja suunnittelemisen tulisi olla mahdollisimman avointa, jolloin aikuisopiskelijat tietävät mitä opetuksessa tullaan tarjoamaan, milloin ja miten. (Schlosser & Simonson, 2006, 22–23.)

Ruotsalainen didaktikko, professori Börje Holmberg rakensi omaa etäopetuksen teoriaansa parikymmentä vuotta 1980- ja 1990-luvuilla (Schlosser & Simonson, 2006, 20–22). Holmberg (1997) korosti hyvin toteutetun etäopetuksen lisäävän opiskelijan motivaation kasvua ja kehittävän näin oppimista. Etäopetus rikkoo ajan ja paikan rajoitteet, jolloin opiskelija voi itse päättää milloin ja missä hän itse haluaa opiskella. Kun etäopetus tukee opiskelijan omaa päätäntävaltaa ja itsenäisyyttä lisää sekin puolestaan oppimismotivaatiota. (Holmberg, 1997.)

Toisena motivaation osatekijänä Holmberg (1997) piti opettajan ja opiskelijan välillä tapahtuvaa vuorovaikutusta ja erityisesti tunteiden välittymistä. Huolimatta fyysisestä etäisyydestä ja opiskelun itsenäisestä luonteesta, Holmberg painotti henkilökohtaisten suhteiden merkitystä etäopetuksessa. Kannustus ja empatian välittyminen ovat huomattavan tärkeässä roolissa myös etäopetuksessa. Empatia opettajan ja oppilaan välillä lisää motivaatiota. Kaiken kaikkiaan Holmberg koki siis etäopetuksen tukevan opiskelijan motivaation kasvua ja näin tukevan ja kehittävän itse oppimista. (Holmberg, 1997.)

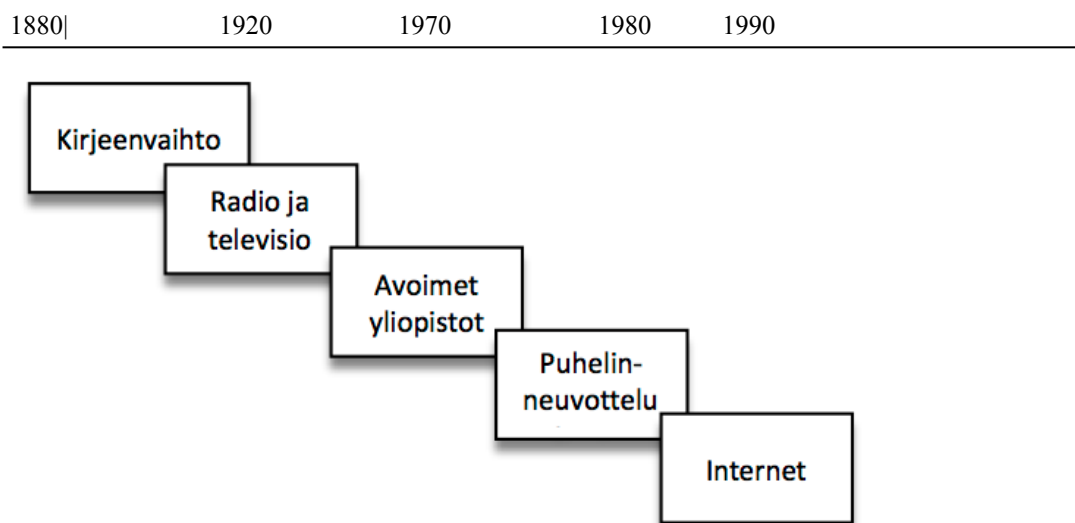
Holmberg huomautti tosin itsekin etäopetuksella olevan myös omat riskinsä. Mahdollisen kommunikaation puutteellisuuden vuoksi faktojen kriittinen arviointi ja uusien asioiden etsiminen voi muuttua helposti jo aiemmin opittujen ja tiedostettujen asioiden kertaamiseksi tai hyväksymiseksi. Oikealla tavalla fokusoiden etäopetuksestakin voidaan kuitenkin saada ongelmalähtöistä oppimista. (Holmberg, 1997.)

Pohjimmiltaan etäopetuksen taustalla on oppimisen palveleminen (Holmberg, 1997). Salavuo (2009, 353) toteaa etäopetuksen tarkoituksesta: ”Olellaisin pedagoginen tarkoitus on laajentaa opiskelun mahdollisuuksia myös kontaktiopetustuntien ulkopuolelle.”

### 2.3 Historia ja teknologia

Etäopetuksen kehittyminen on kulkenut aina rinnakkain teknologian kehittymisen kanssa. Tällä hetkellä internet on etäopetuksen kommunikaation mahdollistavana välineenä ylivertainen. Tästä johtuen saatetaan helposti kuvitella, että etäopetus olisi uusi, vasta internetin aikakaudella esiin noussut ilmiö. Etäopetuksen historia ulottuu kuitenkin kauemmas aina 1880-luvun loppupuolelle. 1880-luvun alussa kehittyneet ensimmäiset tehokkaat rautatieverkostot mahdollistivat nopean ja luotettavan postin kulun ja tämä postijärjestelmän synty mahdollisti ensimmäisen etäopetuksen teknologian, kirjeenvaihdon. (Moore & Kearsley, 2011, 24–43.)

Moore ja Kearsley (2011) hahmottavat etäopetuksen historian viiteen aikakauteen, joko tiettyinä aikakautena käytetyn teknologian tai oppimiskonseptin mukaan. Näitä aikakausia ovat jo mainitun kirjeenvaihdon lisäksi radio ja televisio, puhelinneuvottelu, avoimet yliopistot sekä internet. (ks. KUVA 2) (Moore & Kearsley, 2011, 24–43.)



KUVA 2. Etäopetuksen viisi aikakautta Mooren & Kearsleyn (2011, 24–43) mukaan.

Kirjeenvaihdon välityksellä tapahtunut etäopiskelu loi pohjan ja perusajatuksen yksilöidylle etäopiskelulle. Yleisradion ja television aikakausi lisäsi etäopetukseen suullisen ja visuaalisen ulottuvuuden. Opetus tapahtui yksisuuntaisesti välittämällä koulutuksellista radio- tai tv-ohjelmaa. Ainut vuorovaikutteisuus tapahtui edelleen kirjeiden välityksellä. (Moore & Kearsley, 2011, 24–31.)

1970-luvulle tultaessa kehiteltiin jälleen uudenlaisia etäopetuksellisia konsepteja, kun ensimmäiset avoimet yliopistot syntyivät. Avoimissa yliopistoissa etäopetuksessa yhdistettiin kasvokkain tapahtuvaa kontaktiopetusta aiempiin etäopetuksellisiin elementteihin, eli kuvaan, ääneen ja kirjeenvaihtoon. (Moore & Kearsley, 2011, 31–35.)

Vasta neljäs etäopetuksen aikakausi tarjosi ensimmäiset kokemukset interaktiivisesta etäopetuksesta, kun 1980-luvulla pystyttiin välittämään ensimmäistä kertaa ääntä ja kuvaa digitaalisesti verkon yli. Teknologia oli kuitenkin kallista järjestää ja teleneuvottelu jäikin pääosin vain liikeyritysten sisäisiin koulutusjärjestelmiin. (Moore & Kearsley, 2011, 35–40.)

Tämän hetkiselä internetin aikakaudella etäopetus on vakiinnuttanut oman paikkansa. Kuten aiemmatkin teknologiset innovaatiot, internet on saanut meidät pohtimaan opetuksen järjestämistä uudella tavalla. Video, ääni ja teksti ovat sulautuneet yhdeksi oppimisalustaksi, jota voidaan hyödyntää reaaliaikaisesti, yhteistoiminnallisessa opiskelussa (Moore & Kearsley, 2011, 40–43.)

Kautta aikain teknologiset innovaatiot, puhelin, radio, televisio, tietokone ja internet ovat kaikki olleet vuorollaan muokkaamassa ja kehittämässä etäopetusta, viimeisimpänä langattomat tietoverkot. (Crompton, Muilenburg & Berge, 2013.) Moore (2003) toteaa kuitenkin teknologian, oli se sitten uutta tai vanhaa, olevan silti vain yksi osa etäopetuksen kokonaisuutta. Etäopetuksen pedagogiset, järjestelmälliset ja koulutuspoliittiset periaatteet ovat pysyneet pääpiirteissään samoina käytettävän teknologian vaihtumisesta huolimatta. (Moore, 2003, 13.)

### 3 SOITON ETÄOPETUS

Soitonopetus ei ole koskaan yksistään tietyn instrumentin soittotaidon opettamista, vaan se on aina osa suurempaa kokonaisvaltaista musiikinopetusta (Reid, 2010). Tähän perustuen soitonopettaminen on osa musiikinopettamista ja tässä tutkielmassa niitä käsitellään synonyymeinä. Soitonopetuksella tarkoitetaan yksityisopetusta, ellei toisin mainita. Selvyyden ja turhan toiston välttämiseksi etäopetuksella viitataan tästä eteenpäin yksistään musiikin ja soiton synkronoituun<sup>1</sup> etäopetukseen.

#### 3.1 Historia ja tutkimuskenttä

Tietävästi soitonopetuksessa tapahtuvasta etäopetuksesta ei ole saatavilla tilastoja. Etäopetuksen yleisyyttä pohtiessa voitaneen antaa vain suuntaa antavia arvioita etäopetuksen tarjonnan ja tutkimuksen määrän perusteella.

Soitonopetuksen etäopetuskokeilut aloitti ensimmäisenä vuonna 1994 Manhattan School Of Musicin viulisti Pinchas Zukerman (Brändström ym., 2012, 448). Suomessa puolestaan ensimmäisen tutkimusartikkelin etäopetuksesta julkaisi Ruippo vuonna 1999 (ks. Ruippo, 1999). Yleisesti ottaen Suomessa etäopetushankkeet käynnistyivät viime vuosituhannen vaihteen molemmin puolin. Esimerkiksi Mäen tutkimusprojektissa musiikkia opetettiin etänä Oulun yliopistosta Utsjoelle. (Mäki, 2001). Toinen Suomessa pitkään etäopetuksen kehityksen ja tutkimuksen parissa toiminut henkilö on Philip Donner. Donner on tutkinut erityisesti videovälitteisen musiikinopetuksen toteuttamismahdollisuuksia. Vuosina 1999–2006 Suomessa toiminut *Musiikin opetus ja tutkimus verkossa (MOVE)* (ks. Ruippo, 2015) esitteli, käsitteli ja tutki laajasti suomalaista etäopetusta. (Salavuo & Ojala, 2006, 31–32.)

Tällä hetkellä soitonopetuksen etäopetusta on tarjolla kaikilla eri koulutuksen tasoilla ja maailmanlaajuisesti soitonopetuksen verkko-opetus on mukana laajalti musiikinalan korkeakouluissa. Suomessa Sibelius-Akatemiolla on ollut jo pitkään etäopetusprojekteja

---

<sup>1</sup> Synkronoidulla etäopetuksella tarkoitetaan toisaikaista verkkovälitteistä oppimistoimintaa, jonka apuna käytetään pikaviestimiä, kuten Skypeä (Salavuo, 2009, 355).



(ks. Ruippo, 2015). Lisäksi esimerkiksi verkko-opettamiseen erikoistunut kansalaisopisto, Otavan opisto, tarjoaa instrumenttiopintoja bändilinja-kurssilla (Otava opisto, 2017).

Yksityisellä sektorilla verkossa toimii tällä hetkellä lukuisia palveluntarjoajia, joiden tarkoituksena on yhdistää oppilaat ja opettajat yhteiseen etäopetustapahtumaan. Tällaisia jo vakiintuneita palveluntarjoajia ovat esimerkiksi amerikkalaiset JamPlay ja The Zoen. (Jamplay, 2017; The Zoen, 2017.)

Musiikin etäopetuksen tutkimukset ovat keskittyneet muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta 2000-luvulle. Varhaisimmista tutkimuksista tähän päivään saakka tutkimusten suurimpana kysymyksenä on säilynyt teknologian toimivuus etäopetuksessa. Onko mahdollista opettaa vahvasti auditiivista musiikin oppiaineita etänä? Millainen laitteisto vaaditaan musiikin etäopettamiseen ja miten laitteistoa voisi kehittää tukemaan musiikin etäopetusta? Ennen kaikkea miten teknologian käyttö vaikuttaa etäopettamiseen? (ks. Brändström ym., 2012; Mäki, 2001; Penalba, Rojas-Rajs, Lorente, Iglesias, Fernández, & Monguet, 2013; Riley, MacLeod & Libera, 2016.)

Toinen tutkimuksissa toistuvasti esille noussut kysymys on ollut etäopetuksen hyödyt. Minkä vuoksi etäopetusta järjestetään, mitä sillä saavutetaan ja mikä on opetuksen laatu etäopetuksessa? (ks. Brändström ym., 2012; Dammers, 2009; Koutsoupidou, 2014; Kruse, Harlos, Callahan & Herring, 2013; Lancaster, 2007; Pike & Shoemaker, 2013.)

Viime vuosina tutkimuksen fokus on siirtynyt yhä enenevässä määrin etäopetuksen praktiikan ja pedagogiikan kehittämiseen. Viimeistään nyt suurimmiksi kysymyksiksi ovat nousseet, kuinka musiikkia olisi hyvä opettaa etänä. Minkälaiset käytänteet tukevat opettajia ja kuinka opettajuutta voisi kehittää? (Dye 2016; Pike, 2017.)

Kautta linjan etäsoitonopetuksen tutkimukset ovat noudattaneet laadullista ja tapaustutkimuksen otetta, muutamaa aidosti kokeellista tutkimusta lukuun ottamatta. (ks. Kaharan 2014; Pike & Shoemaker, 2013) Tutkimusten painopiste on ollut klassisessa musiikissa (esim. Dammers, 2009; Koutsoupidou, 2014; Orman & Whitaker, 2010; Penalba ym. 2013). Tutkimuksissa informanttien määrät ovat järjestään olleet alhaisia. Koutsoupidou (2014, 244) sekä Orman ja Whitaker (2010, 92) ovat todenneetkin musiikin etäopetuksen tutkimuksen olevan yhä lapsenkengissä.

## 3.2 Soiton etäopetuksen erityispiirteitä

Tavanomaisessa soitonopetuksessa korostuu oppilaan ja opettajan kahdenkeskinen yksityisopetus, jossa käytännön harjoittelu ja tekeminen ovat merkittävässä roolissa. Soitonopetustilanteeseen kuuluu olennaisena osana opettajan ja oppilaan vuorottaista tai yhdenaikaista soittamista. Erityisesti tietyissä musiikkityyleissä, kuten jazzissa, yhteissoittaminen on merkittävässä roolissa. Oppiminen voi tapahtua hyvinkin epämuodollisesti opettajan ja oppilaan jammaillen yhdessä tai niin sanotulla mestari-kisälli-tavalla. (Koutsoupidou, 2014, 250; Lancaster, 1, 2007; Pike; 2017; Riley ym., 2016, 15–16; Ruippo, 2016, 217.) Ennen kaikkea valtaosa musiikinoppimisesta tapahtuu ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa (Ojala, 2006, 76).

Soitonopetus on auditiivista toimintaa, jossa on tarve pienempienkin nyanssien havainnointiin. Äänen havainnoinnin lisäksi myös visuaalisella havainnoinnilla on soitonopetuksessa oma merkityksensä. Soittotunneilla opitaan usein katsomalla opettajasta mallia. Oppilas voi esimerkiksi tarkkailla, kuinka opettaja kannattelee soitintaan tai kuinka opettaja käyttää kehoaan, jotta instrumentista saadaan tuotettua halutun kaltainen ääni. Non-verbaalinen vuorovaikutus on musiikin tekemisessä ja opiskelussa myös korostuneesti esillä. Toimivalle ja tehokkaalle soiton etäopetukselle on siis erityisen ratkaisevaa saada välitettyä laadukasta, synkronoitua ääntä ja kuvaa. (Koutsoupidou, 2014, 250; Ruippo, 2015, 217.) Tällöin soiton opettamista etänä palvelee parhaiten synkronoitu eli reaaliaikainen, videovälitteinen etäopetus. Soitonopetuksella on siis omat erityistarpeensa etäopetuksen viestintäteknologian suhteen ja moneen muuhun oppiaineeseen verrattuna musiikin etäopetuksen tarpeet ovat erityisen vaativia.

### 3.2.1 Teknologiset erityistarpeet

Läpi 2000-luvun musiikin etäopetuksen tutkimuksissa on käsitelty ja myös pyritty ratkaisemaan viiveongelmaa. Usein etäopetuksen teknologian kehitystutkimushankkeissa ongelmaksi on koitunut tutkimusten ilmestymisen jo valmiiksi vanhentuneina (Kruse ym., 2013, 55). Verkkoyhteydet ovat ajan saatossa kehittyneet huimasti. Tästä hyvänä esimerkkinä toimii erityisesti musiikin synkronoitua etäopetusta varten kehitetty *low-latency*-verkko (LOLA). LOLA-verkossa keskimääräinen viive on ollut alle 60 millisekuntia kun vertailun vuoksi Skypeä käytettäessä viive on ollut keskimäärin 125 millisekunnin luokkaa. (Riley ym., 2016, 18).

Silti edelleen viimeisiin tutkimuksiin saakka (ks. Dye, 2016) verkkoyhteyksien nopeutta ja laatua ei ole koettu riittävänä mahdollistamaan täysin halutun kaltainen soiton etäopetus. Syinä yhteyksien riittämättömyydelle on koettu yhteyksissä esiintyvä viive ja verkon yli välittyvä heikko äänenlaatu. Heikon äänenlaadun on katsottu johtuneen rajallisista mahdollisuuksista käyttää tarpeeksi laadukkaita mikrofoneja ja käytännöstä joutua pakkaamaan äänenlaatua kaistan säästämiseksi. Äänen pakkaamisen vuoksi yksinkertaistenkin äänten yhdenaikainen tuottaminen on ollut mahdotonta. (Dye, 2016; Kaharan 2014; Koutsoupidou, 2014; Orman & Whitaker, 2010; Riley ym., 2016). Viiveestä johtuen opettaja ei ole pystynyt etäyhteydessä musisoimaan synkronisesti oppilaan kanssa tai kommentoimaan tai laskemaan rytmiä oppilaan soiton aikana.

Äänen lisäksi myös kuvayhteys on luonut rajoitteita etäopetukselle, mutta yleisesti ottaen kuvanlaatuun on oltu äänenlaatua tyytyväisempiä. Tarvetta olisi kuitenkin esimerkiksi useampiin kameroihin ja siten vaihtoehtoisiiin sekä tarkempiin kuvakulmiin. Näin visuaalinen havainnointi monipuolistuisi ja esimerkiksi soittotekniset asiat, kuten soittajan sormien asennot, pystyisi näkemään tarkemmin. (Brändström ym., 2012; Dammers; 2009; Orman & Whitaker, 2010; Riley ym., 2016.)

Etäopetuksen teknologisissa rajoitteissa lienee aina kysymys myös pitkälti taloudellisista resursseista. Laadukkaampaa teknologiaa, kuten monikamerajärjestelmiä ja parempia mikrofoneja on ollut saatavilla jo pitkään. Teknologian käytössä lieneekin kyse enemmän sen hinnan ja laadun välisestä suhteesta. Mitä vuonna 2013 yli 5000 dollaria maksaneella LOLA-verkolla (ks. Riley, 2016, 17) on tarjottavana enemmän kuin pelkällä internetliittymän hinnalla toimivalla Skypellä?

Kun pohditaan etäopetuksen teknologiaa vaativan oppimisympäristön vaikutusta etäopettamiseen, on syytä harkita, kuinka paljon lopulta on kyse ainoastaan teknologian luomista rajoitteista? Voiko suuremmat rajoitteet ollakin opettajan vaillinaisissa opetuksstrategioissa? (Pike, 2017, 111.) Pyritäänkö etänä opettamaan liian samalla tavalla kuin lähiopetuksen soittotunneilla?

### 3.2.2 Opetuksen mukauttaminen

Yllä mainittujen teknologian tuomien äänen ja kuvan rajoitteiden vuoksi on selvää, että soitonopetusta joudutaan mukauttamaan etäopetuksessa. Dye (2016) havainnoi ja vertaili

soitonopettajien toimintaa etätunneilla ja tavallisilla soittotunneilla. Dyen tulosten perusteella etäopettaessa puhuminen oli opettajien opetusstrategioissa suuremmissa roolissa. Opettajat kyselivät oppilailta etätunneilla huomattavasti enemmän ja puolestaan näyttivät oppilailleen selvästi vähemmän soitannollisia mallisuoritteita. Sama päti myös oppilaisiin: oppilaat puhuivat etätunneilla enemmän ja demonstroivat vähemmän. (Dye, 2016.)

Ohjeitten ja palautteen antamisen selkeyttä on korostettu useissa tutkimuksissa (esim. Brändström ym., 2012, 448–452.) Entistä selkeämmän ohjeistuksen antamisen ja lisääntyneen puheen vuoksi etäopetustunneille on aiemmissa tutkimuksissa suositeltu valmistautumaan lähitunteja huolellisemmin (Brändström, 2012; Pike, 2017). Toisaalta etäopetuksessa ilmaantuneiden teknisten ongelmien vuoksi opettajan tulee pystyä olemaan tarvittaessa joustava ja kyvykäs muuttamaan ennalta suunnitellun tunnin kulkua (Mäki, 2001).

Fyysinen etäisyys tuottaa myös omia rajoitteita ja fyysisen kontaktin puute voidaan kokea ongelmalliseksi (Dammers, 2009). Soitonopettajalla voi olla tarve koskettaa oppilastaan esimerkiksi ohjatakseen oppilaan soittoasentoa.

Toisaalta Orman ja Whitaker (2010) vertailivat soitonopettajien ajankäyttöä etäopetustunneilla ja tavallisilla tunneilla. Opettaja oli fyysisessä kontaktissa oppilaan kanssa tavallisella tunnilla keskimäärin ainoastaan 1 prosenttia soittotunnin ajasta. Tosin tutkijat itsekin huomauttivat, että fyysisen kontaktin määrä todennäköisesti vaihtelee huomattavasti opettajien kesken. Sen sijaan tutkimuksen opettajat käyttivät oppilaan soittimen ongelmien huoltamiseen 5 prosenttia soittotunnin ajasta. (Orman & Whitaker, 2010, 100.)

### 3.2.3 Soiton etäopetuksen käytännöt

Teknologian käytön tuomien pedagogisten haasteiden vuoksi etäopetusta on usein luonnehdittu tai suositeltu vain hyväksi lisäksi tavanomaisen soitonopetuksen rinnalle. (Dammers, 2009; Riley ym., 2016). Toisaalta esimerkiksi Brändström ym. (2012) ovat tuoneet esille huolen laadukkaan musiikkikasvatuksen saattamisesta harvaan asutuille alueille. Tähän huoleen etäopetuksen on koettukin voivan vastaavan. Suurimpana etäopetuksen hyötynä onkin pidetty etäisyyksien rikkoutumista ja laadukkaan musiikin

opetuksen saattamista kaukaisempiinkin sijainteihin. (Bennet, 2010; Brändström ym., 2012, Dammers, 2009; Dye, 2016; Mäki, 2001, Pike, 2017). Pike (2017) toteaa, että jos etäopetus on oppilaan ainoa kokemus soittotunneista tuntuu se oppilaasta luonnolliselta ja aidolta.

Maantieteellisten rajoitteiden rikkotumisessa on nähty potentiaalia myös maailman eri musiikkityylien kattavammalle ja monipuolisemmalle opiskelulle (Brändström ym., 2012, Riley ym. 2016). Esimerkiksi intialaisesta musiikista kiinnostunut oululainen opiskelija voi saada opetusta etänä Intiasta paikalliselta ekspertiltä. Toisinaan syy etäopetuksen järjestämiseen on voinut olla myös hyvin käytännönläheinen. Penalban ym. (2013) tutkimuksessa oopperalaulajat olivat töissä ympäri Eurooppaa sitoutuen tietyn oopperatalon esitysten aikatauluihin. Etäopetus oli laulajille ainoa mahdollisuus saada valmennusta oopperan esityskaudella. (Penalba ym., 439.)

Etäopetuksen oppimistuloksia on tutkittu suurilla populaatioilla vielä sängen vähän, mutta jo saadut tulokset ovat rohkaisevia. Pike ja Shoemaker (2013) tutkivat kokeellisessa tutkimuksessaan eroja pianon alkeissoittajien nuoteista soittamisen oppimisessa. Etänä opetetun koeryhmän ja kasvokkain opetetun kontrolliryhmän oppilaiden oppimisessa ei havaittu merkittävää eroa. (Pike & Shoemaker, 2013). Myös Kaharan (2014) päätyi samankaltaiseen tulokseen omassa kokeellisessa tutkimuksessaan, jossa tutkittiin säveltapailun oppimista etäopetuksessa ja tavanomaisessa lähiopetuksessa. Tässäkään tapauksessa koe- ja kontrolliryhmien välisissä oppimistuloksissa ei havaittu merkittäviä eroja. (Kaharan, 2014.)

Piken (2017) tutkimusprojektissa ryhmä yhdysvaltalaisia korkeakoulun opiskelijoita opettivat etänä osana oppilaitoksensa opetusharjoittelua. Projektissa opiskelijat opettivat pianonsoiton alkeita etänä kahdeksan viikon ajan. Tuona kahdeksan viikon aikana opiskelijat refleктоivat säännöllisesti omia kokemuksiaan. Opetusjakson ensimmäisen viiden viikon ajan opettajien keskuudessa säilyi vahvana ennako-oletusten mukainen käsitys, ettei pianonsoiton alkeita ole mahdollista opettaa etänä. Jatkuvan reflektionin ja projektin etenemisen myötä opiskelijoiden etäopetustaidot kehittyivät. Opetustaitojen kehittymisen myötä käsitykset alkeisopetuksesta muuttuivat: etäopetus koettiin lopulta toimivaksi vaihtoehdoksi myös alkeisoppilaille. (Pike, 2017.)

Etäopetuksen suurimpien hyötyjen, eli toimivan oppimisen ja maantieteellisen etäisyyden rikkomisen lisäksi, etäopetuksella näyttäisi olevan aiempien tutkimusten havaintojen

perusteella myös muita pienehköjä etuja. Useammassa tutkimuksessa on raportoitu motivaation kasvua etäopiskelijoilla. Syinä lisääntyneeseen motivaatioon on pidetty uutta ja mielenkiintoista oppimisympäristöä. (Brändström ym., 2012; Kaharan, 2014; Kruse ym., 2012). Kruse ym. (2013) ja Pike (2017) totesivat etäopetustilanteen ruokkivan uudenlaisena kokemuksena myös mielikuvituksen käyttöä.

Etäopetuksen hyötynä on nähty myös siihen osallistuvien tarve oppia käyttämään uutta teknologiaa (Brändström ym., 2012; Pike, 2017). Toisaalta tarve uuden teknologian oppimiselle on koettu myös haasteena, jonka vuoksi etäopetuksen ei ole katsottu soveltuvan missään nimessä kaikille opettajille tai opiskelijoille (Kruse ym., 2013; Dye, 2016, 169). Etäopetuksen on katsottu vaativan opiskelijalta myös tavallista enemmän itsenäisyyttä ja ajanhallintakykyä (Bennet, 2010).

Musiikin etäopetus on koettu aiemmissä tutkimuksissa kuitenkin poikkeuksetta positiivisena ja luonnollisena asiana (esim. Brändström ym., 2012; Dye, 2016; Kaharan, 2014; Kruse ym., 2013; Orman & Whitaker 2010; Pike, 2017). Haasteet teknologisten rajoitteiden kanssa tulevat olemaan jollain tasolla aina läsnä, mutta tulevaisuuden suhteen ollaan oltu jo pitkään optimistisia (Dammers, 2009, 23; Dye, 2016, 169). Etäopetuksen yleistymistä pohdittaessa Kruse ym. (2013) pitävätkin selvänä, että toisinaan vielä hieman pelottavanakin koettu teknologia tulee sulautumaan tämän hetkisiin arvoihin. Kysymys kuuluu: ”miten ja milloin?” (Kruse ym, 2013, 57).

Etäopetuksen tutkimuksen pohjatyö alkaa olla tehtynä. Oppilaiden fyysisestä sijainnista huolimatta on heille mahdollista tarjota laadukasta musiikin opetusta. (Pike, 2017, 115). Seuraavaksi lähempään tarkasteluun tulisi ottaa etäopetuksen osapuolten toiminta: kuinka kehittää etäopetustilannetta paremmaksi. (Dye, 2016, 169.)

## 4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämän tutkimuksen tutkimustehtävänä on kuvata, analysoida ja tulkita soitonopetuksen etäopetusta. Tutkimusta varten haastattelin viittä suomalaista soitonopettajaa, joiden kokemusten kautta saan tietoa, millaista on soiton etäopetus tänä päivänä. Valitsin opettajan näkökulman erityisesti siksi, koska olen kiinnostunut etäopettajuuden kehittämisestä. Tutkimusta suunnitellessa haastattelin yhtä etäopetusta saanutta opiskelijaa. Haastattelun pohjalta pidän erityisen selvänä, että opettajien kokemusten kautta saan haluamaani tietoa esiin monipuolisemmin kuin oppilaiden.

Tutkimuksen keskeisimmät tutkimuskysymykseni ovat seuraavat:

- 1) Millaisia kokemuksia soitonopettajilla on reaaliaikaisesta videovälitteisestä soitonopettamisesta?
- 2) Mitkä ovat reaaliaikaisen etäsoitonopetuksen hyödyt tai haasteet?
- 3) Miten soitonopettajat kokevat tämänhetkisen arkipäivän teknologian toimivuuden reaaliaikaisen etäopetuksen mahdollistajana?
- 4) Miten opettajat kokevat etäopetuksen toimivuuden pedagogisesti?

Tutkimukseni tarkoituksena ei ole selventää täydentävästi soiton etäopetusta, vaan pyrkiä pääsemään syvemmälle tutkimukseen osallistuvien opettajien kokemuksiin etäopetuksesta. Olen kiinnostunut enemmänkin opettajien yksilöllisten kokemusten laadullisesta vaihtelusta, en määrästä. Siksi tutkimuksellinen lähestymistapani on fenomenografia. Fenomenografia sopii tutkimukseeni erityisesti siksi, koska tutkimuksessani ollaan kiinnostuneita yksittäisten henkilöiden kokemusten kuvaamisesta ja näiden henkilöiden kokemusten myötä rakentuvasta ilmiön kokonaiskuvasta.

### 4.1 Fenomenografia

Fenomenografiassa ollaan kiinnostuneita toisten ihmisten kokemusten tutkimisesta. Kun on kyse miten toinen ihminen kokee jonkin asian, puhutaan tällöin toisen asteen näkökulmasta. Päätelmiä tehdään siis toisten ihmisten ajatuksista. Tutkija keskittyy toisten ihmisten tapoihin kokea ympäröivä maailma ja sulkeistaa ensimmäisen asteen näkökulman eli omat

käsitykset ja kokemukset ulkopuolelle. (Niikko, 2003, 24–25.) Tutkittaessa ihmisten käsityksiä ja kokemuksia on syytä myös määritellä, mitä niillä tarkoitetaan.

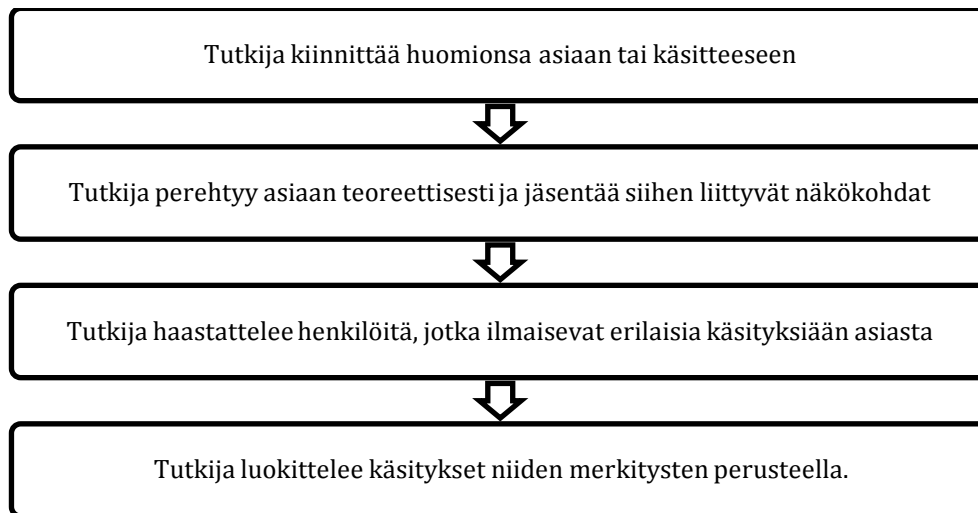
Fenomenografisessa tutkimuksessa käsityksellä tarkoitetaan perustavaa laatua olevaa ymmärtämistä tai näkemystä jostakin. Kokemusta on määritelty prosessina, joka tähtää käsityksiin: ihmisen kokemukset siis heijastuvat ja tarkentuvat käsitysten kautta. Kaikki mitä yksilö on kokenut aiemmin, on osana käsitysten rakentumista. Siten käsitys on mielensisältö ja heijastaa kokemusta ilmiöstä sellaisena, kuin tutkittavat henkilöt sen kokevat. (Niikko, 2003, 25–26.)

Fenomenografian taustalla on ajatus, jossa eri ihmiset antavat erilaisia sisältöjä samalle ilmiölle. Ihmiset kokevat, käsittävät ja ymmärtävät samoja asioita eri tavoin. (Niikko, 2003, 27.) Tähän fenomenografia tähtää: kuvaamaan erityisesti ihmisten näkemysten välisiä eroja. (Huusko & Paloniemi, 2006, 163–164.) Fenomenografiassa ilmiöiden ajatellaan rakentuvan ihmisten eletyistä kokemuksista ja maailmassa on olemassa rajallinen määrä tapoja, joilla ihmiset käsittävät ja ymmärtävät ilmiöitä (Marton, 1981, 181).

Fenomenografiassa katsotaan olevan olemassa yhteinen todellisuus, jonka jokainen yksilö kuitenkin kokee ja käsittää omalla tavallaan (Huusko & Paloniemi, 2006, 165). Kaikki se, mitä koemme ja tiedämme, on todellisuutta tutkittaville. Asian tai ilmiön todellisuutta ei tarvitse perustella yksilön kokemusten ulkopuolelta. (Niikko 2003, 25). Näin ollen etäsoitonopetuksen todellisuus rakentuu haastattelemieni opettajien käsityksistä siitä.

Fenomenografinen tutkimus alkaa tutkijan kiinnittäessä huomiota johonkin mielenkiintoiseen asiaan tai käsitteeseen. Tutkija jatkaa käsitteen tutkimista, perehtyy käsitteen teoriaan huolellisesti ja jäsentää siihen liittyviä näkökohtia. Seuraavaksi tutkija suorittaa oman aineistonhankinnan, eli haastattelee henkilöitä saaden heiltä erilaisia käsityksiä tutkittavasta käsitteestä. Lopuksi tutkija analysoi tulokset läpi ja luokittelee käsitykset niiden merkitysten perusteella. (ks. KUVA 3) (Metsämuuronen 2003, 110–115.)





KUVA 3. Fenomenografisen tutkimuksen eteneminen Metsämuurosen mukaan (2003, 113).

## 4.2 Aineistonkeruu

Fenomenografisella lähestymistavalla ei ole varsinaista omaa laadullisen aineistonkeruun metodia, vaan sen tyypillisin ja yleisin tiedonkeruumenetelmä on yksilöllinen, avoin haastattelu. Prosessina avoin haastattelu on dialoginen sekä reflektiivinen ja haastattelussa korostetaan tutkijan roolin herkkyyttä. (Niikko 2003, 31.) Valitsin tutkimukseni tiedonhankintamenetelmäksi juuri avoimen haastattelun, koska pidin tärkeänä mahdollisuutta pureutua syvälle opettajien kokemuksiin. Metsämuurosen (2011, 199) perusteella avoin haastattelu on hyvä valinta aineistonhankinnan metodiksi myös siksi, koska haastateltavia on vähän ja tutkimuksessani käsitellään heikosti tiedostettuja seikkoja.

Etsin haastateltaviksi suomalaisia soitonopettajia, joilla oli kokemusta etänä tapahtuneesta soitonopetuksesta. Etsinnän lähtökohtana oli itsenäisesti, ilman instituution tukea toimivat opettajat. Suorittamani etsinnän perusteella kriteerit täyttäviä opettajia oli vaikeahko löytää haastateltaviksi. Tämän vuoksi suoritin informanttien haun niin sanotulla lumipallo-otannalla.

Lumipallo-otantaa käytetään tilanteissa, joissa informanteja voi olla vaikea löytää. Lumipallo-otannassa informanttien mukaan saaminen alkaa yhden ihmisen kautta, joka suosittelee mukaan uusia henkilöitä tai antaa yhteistietoja, jotka taas edelleen suosittelevat mukaan uusia henkilöitä. (Muuronen, 2011, 49.) Näin tutkimustani varten haastatellut opettajat valikoituivat löytymisjärjestyksessä. Yksi opettaja osasi nimetä toisen ja toinen

kolmannen ja niin edelleen. Yksikään mukaan pyydyistä opettajista ei kieltäytynyt. Valitsin haastateltavia opettajia tutkimukseen mukaan yhteensä viisi.

Avoimen haastattelun kysymysten tulisi olla avoimia ja mahdollisimman vähän etukäteen valmisteltuja (Niikko, 2003, 31). Niinpä valmistauduin haastatteluihin laatimalla etukäteen vain teemat, joista aion haastateltavien kanssa keskustella. Haastateltaessa huomasin syvähaastattelulle luontaisen reflektiivisyyden kerryttävän eniten tietoa. Tarkentaessani haastateltavien vastauksia uusilla kysymyksillä sain haastateltavistani selvästi lisää informaatiota.

Suoritin haastattelut tutkimuksen teeman mukaisesti etänä, web-kameran ja Skypen välityksellä. Äänitin haastattelut Applen QuickTime -ohjelmalla, jonka jälkeen litteroin tekstit. Yksittäisten haastatteluiden kestot vaihtelivat 21 minuutista reiluun tuntiin. Kokonaiskestoltaan haastattelut kestivät 179 minuuttia. Litteroituna tekstiä kertyi 42 A4:sta (riviväli 1, fonttikoko 12), sisältäen yhteensä 15 281 sanaa.

### **4.3 Taustatiedot**

Haastateltavien löytämisen haasteen vuoksi en rajannut informantteja heidän opettamiensa instrumenttien, musiikkityylien tai asuinpaikkakunnan mukaan. Kaikkien haastateltujen opettajien opetuksen tyylillisenä lähtökohtana oli populaari- ja jazzmusiikki. Opetettavia instrumentteja olivat laulu, kitara ja sähköbasso. Haastatellut asuivat Joensuussa, Mikkelissä ja Helsingissä. (ks. Taulukko 1)

Tutkimukseen osallistuneista opettajista kaksi oli antanut etäsoittotunteja osana kansalaisopiston etäkurssia. Kahden opettajan kokemukset etäsoittotunneista olivat osana ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin tutkinnon pakollista opetusharjoittelua. Viides opettaja puolestaan antoi soittotunteja omalla yrityksellensä. Opettajat pitivät etätuntinsa pääsääntöisesti joko kotoaan, työhuoneelta tai työhuonetta vastaavasti oman oppilaitoksensa tiloissa.

Tutkimuksen opettajien etäopetuksen kokemuksen määrä vaihteli ammattikorkeakoulun opetusharjoittelijoiden noin 10 kerrasta kokeneimman opettajan noin 150 kertaan. Kaikilla haastatelluilla oli taustalla musiikkialan ammattitutkintoja. Koulutustaustat vaihtelivat ammattikorkeakoulun musiikkipedagogin tutkinnosta yliopiston kasvatustieteen maisteriin.

Molemmat laulunopettaja olivat kouluttautuneet lisäksi complete vocal technique – opettajiksi (CVT) (ks. esim. Sadolin, 2008).

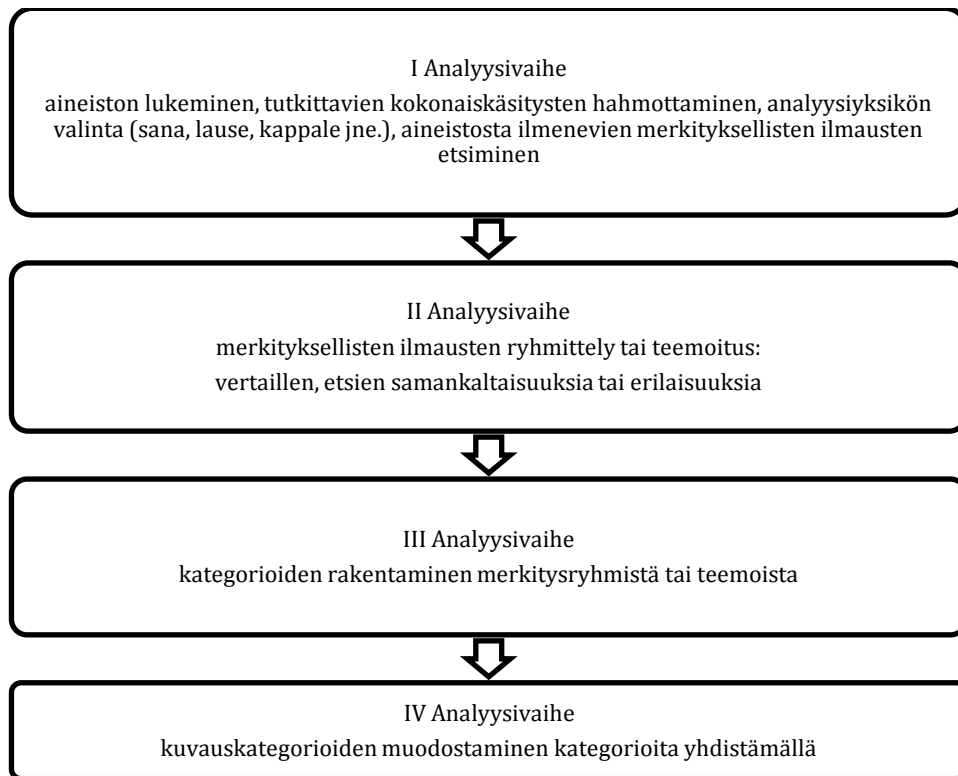
**Taulukko 1. Yhteenvedo tutkimukseen osallistuneiden opettajien taustoista.**

	<b>Ikä</b>	<b>Koulutus</b>	<b>Instrumentti</b>	<b>Etäopetuskokemus</b>	<b>Instituutio</b>
O1	20 – 30	Musiikkipedagogi (AMK)	sähköbasso	150 kertaa	kansalaisopisto
O2	30 – 40	Musiikkipedagogi (AMK)	laulu	40 kertaa	kansalaisopisto, yrittäjä
O3	20 – 30	Musiikkipedagogi (AMK)	kitara	10 kertaa	AMK
O4	30 – 40	KM, CVT	laulu	30 kertaa	yrittäjä
O5	20 – 30	Musiikkipedagogi (AMK), CVT	kitara	10 kertaa	AMK

#### 4.4 Sisällönanalyysi

Fenomenografiselle analyysille ei ole olemassa yksittäistä ainoaa tai selkeästi määriteltyä toimintatapaa, vaan analyyseissä noudatetaan kvalitatiiviselle tutkimukselle yleisesti ominaisia piirteitä. Fenomenografisessa tutkimuksessa aineiston analyysin tulee olla aineistolähtöistä, jolloin kaikki tarvittava materiaali kumpuaa itse aineistosta. Tutkijan omat käsitykset, teoretieto tai aiemmat tutkimukset eivät saa ohjata analyysiä. On tärkeää, että tutkija itse tiedostaa omat lähtökohdat ja sulkeistaa, eli asettaa sivuun, omat käsitykset aiheesta niin hyvin kuin se on mahdollista. Tämän tutkimuksen aineiston analyysissä noudatettiin yleistä nelivaiheista fenomenografisen tutkimuksen teon analyysimallia. (Niikko, 2003, 32–35.)

Sisällönanalyysin ensimmäisessä vaiheessa luin litteroidut haastattelut ja etsin tekstistä merkityksellisiä ilmauksia (ks. KUVA 3). Tämän jälkeen poimin haastatteluista lauseita, jotka kuvasivat etäopetuksen kokemusta (ks. taulukko 2).



KUVA 3. Fenomenografisen tutkimusaineiston analyysimalli ja sen toteuttaminen (Niikko 2003).

**Taulukko 2. Esimerkki ensimmäisen analyysivaiheen merkityksellisistä ilmauksista.**

Merkityksellisiä ilmaisuja
<i>Ei kokeiltu semmosta yhteismusisointia. Oishan sitä voinu kokeilla ehkä, mutta en tiedä miten se ois onnistunu.</i>
<i>ni mehän ei oikeastaan pystytä yhdesä reaaliaikaisesti laulamaan.</i>
<i>Yleensä tekniikka on toiminut hyvin, ainaki itteni puolella.</i>
<i>joissakin tapauksissa on myöskin ollut, äänentoistollisesti se opiskelijan puolen laitteisto sitten, että on tuntunu, että soundi välillä vääristyy</i>
<i>että soundillisesti niin se soundi on aika erilainen kuin live-tilanteessa.</i>
<i>Toinen soittaa ja ääni kuuluu pääsääntöisesti ihan hyvin suuntaan ja toiseen.</i>
<i>Joutuu sanallisesti kertomaan paljon.</i>

Analyysin toisessa vaiheessa aiemmin etsittyjä merkityksellisiä ilmauksia lajitellaan ja ryhmitellään (ks. taulukko 3 ja 4) teemojen, sekä tutkimusongelmien mukaan (Niikko, 2003, 34). Analyysin ytimenä on nyt variaatioiden tunnistaminen, mikä pohjautuu samanlaisten ja erilaisten ilmausten tunnistamiseen (Huusko & Paloniemi, 2006, 168).

### Taulukko 3. Esimerkki merkitysryhmästä ”viive”.

Merkitysryhmä viive
<i>semmonen reaaliaikainen yhdessä musisointi ei onnistu</i>
<i>ni mähän ei oikeastaan pystytä yhdessä reaaliaikaisesti laulamaan.</i>
<i>Eli tällänen opetustilanteessa jos pitäis soittaa kimpassa jotain. Niin sehän ei nyky-yhteyksillä ainakaan onnistu. Tai mie en ainakaan tiää, et ois onnistunu silleen, et ois molempiin suuntiin se sama viive.</i>
<i>Ja sit se, että no nyt ei enää varmaan oo ongelma, internetyhteydet rupee olemaan aika hyviä. Ei enää tuu ihan sitä niin pahaa viivettä.</i>
<i>Ei kokeiltu semmosta yhteismusisointia. Oishan sitä voinu kokeilla ehkä, mutta en tiedä miten se ois onnistunu.</i>
<i>Yleensä tekniikka on toiminut hyvin, ainaki itteni puolella.</i>

### Taulukko 4. Esimerkki merkitysryhmästä ”äänenlaatu”.

Merkitysryhmä äänenlaatu
<i>ja sitte ku on laitteistot kellä mitä on, sit just se, että se. No välillä saattaa yhteys pätkee tai jotaki, et vääristää ääntä</i>
<i>Toinen soittaa ja ääni kuuluu pääsääntöisesti ihan hyvin suuntaan ja toiseen.</i>
<i>joissakin tapauksissa on myöskin ollut, äänentoistollisesti se opiskelijan puolen laitteisto sitten, että on tuntunu, että soundi välillä vääristyy</i>
<i>Mut siinä tuli tää teknologia vastaan, ku oiskohan se ollu puhelimen mikrofoni mitä se käytti, niin sit siitä, nii se sinällään siitä ei saanu mittään selvää. Ettei pysty pahemmin kommentoimaan sitä soittoa. Et tavallaan tuo teknologia tuli siinä vastaan.</i>

<i>että soundillisesti niin se soundi on aika erilainen kuin live-tilanteessa.</i>
<i>siin jää vivahteet soundit tosi tärkeit laulussa, eri soundit on supertärkeitä siinä opetustilanteessa kuullaan mitä haetaan ja millä metallisuusasteella ollaan ja millä semmoset pikkutarkat vivahteet jää pois siitä.</i>
<i>Joutuu sanallisesti kertomaan paljon.</i>

Kolmannessa ja neljännessä vaiheessa analyysi etenee abstraktimmalle tasolle. Kolmannessa vaiheessa keskitytään kategorioiden ja kategoriarajojen määrittämiseen vertailemalla merkitysyksikköjä koko aineiston merkitysten joukkoon. Kategorioiden rakentamisessa on tärkeää, ettei kategorioita määritellä etukäteen vaan luokittelut syntyvät vasta analyysin edetessä. (Niikko, 2006, 36.)

Analyysin viimeisessä vaiheessa aiemmat kategoriat yhdistetään teoreettisista lähtökohdista edelleen laajemmiksi ylemmän tason kategorioiksi. Tämän tutkimuksen horisontaalisessa kuvauskategoriasysteemissä kategoriat ovat keskenään tasavertaisia. (Niikko, 2006 36–38.)

#### **Taulukko 5. Esimerkki kuvauskategoriasta “teknologia”.**

<b>KUVAUSKATEGORIA TEKNOLOGIA</b>	
<b>KATEGORIA</b>	Sisältää merkitysryhmät:
<b>Opetuksen järjestäminen</b>	sähköinen opetusmateriaali, opetuksen järjestäminen
<b>Verkkoyhteys</b>	internet-yhteys
<b>Ääni</b>	Viive, äänenlaatu
<b>Kuvayhteys</b>	Demonstrointi, soittotekniset asiat
<b>Fyysinen kontakti</b>	Kosketus, yhteinen oppimateriaali
<b>Vuorovaikutus</b>	Tunteet, läsnäolo

Aiemmista ryhmittelyistä yhdistin tässä vaiheessa merkitysryhmät viive, verkkoyhteys ja äänenlaatu kategoriaksi ”ääni”. Demonstrointi ja soittotekniset asiat yhdistyivät kategoriaksi

”kuvayhteys”. Edelle mainittujen lisäksi kokosin lopuksi vielä kategoriat ”fyysinen kontakti” ja ”vuorovaikutus.” (ks. taulukko 5).

Yhdessä näistä kuudesta kategorioista muodostui lopullinen kuvauskategoria ”teknologia”. Tutkimukseni muut kuvauskategoriat ovat ”etäopetuksen syyt ja edut”, ”etäopettajuus” ja ”erilaiset oppijat”. Kuvauskategoriat avataan ja käsitellään tarkemmin tulososiossa.

#### 4.5 Luotettavuus

Tutkimuksen luotettavuutta käydään usein läpi vasta tutkimuksen pohdintaluvussa. Luotettavuuden käsitteleminen varsinaisten tulosten jälkeen ei kuitenkaan ole ainoa vaihtoehto. Metsämuurosen (2011, 72) mukaan voi olla oleellisempaa tietää jo ennen varsinaisia tuloksia, kuinka luotettavia asioita kirjoittaja käsittelee. Toiseksi pohdinta-osassa ei yleensä tuoda esiin mitään uutta, jota ei jo olisi käsitelty tekstissä. Pohdinnassa voidaan ennemmin esitellä validiteetin tuomia mahdollisia rajoituksia johtopäätöksiin.

Lincoln ja Guba (Metsämuuronen 2011, 203–204) esittävät kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnin perustuvan *totuusarvoon* (*truth value*), *sovellettavuuteen* (*applicability*), *pysyvyyteen* (*consistency*) ja *neutraalisuuteen* (*neutrality*). Totuusarvolla viitataan vastaavuuteen, eli kuinka hyvin tutkijan kokemus vastaa informantin alkuperäistä kokemusta. Jos tutkimuksessa saadut tulokset ovat siirrettävissä vastaavaan ilmiöön toisissa olosuhteissa, täyttyy tällöin sovellettavuuden kriteerit. Eskola ja Suoranta (1998, 152) huomauttavat siirrettävyyden olevan kuitenkin mahdollista vain tietyiltä osin sosiaalisen todellisuuden monimuotoisuuden vuoksi.

Pysyvyydellä Lincoln ja Guba (Metsämuuronen, 2011, 203–204) tarkoittavat luotettavuuden yhteydessä tutkimustilanteen arviointia tai käyttövarmuutta, eli kuinka analyysia on mahdollista käyttää erilaisissa tutkimustilanteissa. Neutraaliudella tarkoitetaan puolestaan sitä, kuinka hyvin erilaisilla analyysikeinoilla on mahdollisuus päästä samaan tulokseen. On tosin huomattava, ettei samankaltaisten tulosten vahvistettavuus voi koskaan olla täydellistä.

Kvalitatiivisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan tarkastella myös tutkijan näkökulmasta. Tällöin puhutaan sisäisestä ja ulkoisesta validiteetista. Sisäisellä validiteetilla tarkoitetaan tutkijan omia ennakkokäsityksiä, intressejä, esitulkintaa tai asemaa. Ulkoisella validiteetilla puolestaan tarkoitetaan tehtyjen tulkintojen ja johtopäätösten sekä aineiston välisen johtopäätösten pysyvyyttä. (Muuronen, 2011, 200.)

Huolimatta omista intresseistäni minulla ei ollut aiempaa kokemusta tai sen mukana muotoutunutta käsitystä etäopetuksesta. Ennako-oletukseni etäopetusta kohtaan olivat kiinnostuneet, mutta hyvin neutraalit. Poiketen tavanomaisesta fenomenografisen tutkimuksen kulusta (ks. Metsämuuronen, 2003, 113) suoritin tutkimukseni haastattelut ennen teoriaan tutustumista. Tällä pyrin lisäämään tutkimuksen sisäistä validiteettia ja siten minimoimaan omien ennakkokäsitysteni muodostumista sekä niiden vaikutusta tutkimukseen. Tekemääni valintaa voidaan kritisoida erityisesti siksi, koska tieteellisen tiedon ajatellaan usein rakentuvan aiemman tiedon päälle. Niinpä jos olisin tutustunut ensin aiempaan tutkimukseen, olisi tutkimuskysymysten asettelu voinut olla painotukseltaan erilainen. Nyt en keskittynyt haastatteluissa tarpeeksi jälkikäteen mietittynä olennaisimpaan tutkimuskysymykseen, eli kysymykseen etäopetuksen praktiikasta.

Huuskon ja Paloniemen (2006, 169) mukaan tärkeintä kvalitatiivisen tutkimuksen analyysin luotettavuutta tarkastellessa on se, kuinka uskollisia tutkijan subjektiivinen analyysi ja tulkinta aineistosta ovat. Analyysissä jokainen yksittäinen haastattelu tulee voida sijoittaa luotujen kategorioiden alle. Oleellista on aineiston käsitysten ja kategorioiden väliset erot: kuinka hyvin käsitykset on huomioitu ja ettei päällekkäisiä kategorioita synny. Suurin kritiikki laadullista analyysia kohtaan onkin esitetty sen analyysiprosessin läpinäkyvyyden puutteesta. Kategorioiden muodostumista voi olla toisten vaikea seurata. Tärkein luotettavuuden arvioinnin kriteeri on tutkijan raportointi tutkimuksen eri vaiheista. (Huusko & Paloniemi, 2006, 169–170.)



## 5 TUTKIMUSTULOKSET

### 5.1 Etäopetuksen syyt ja edut

Aiemmissa tutkimuksissa etäopetuksen suurimpana etuna on pidetty maantieteellisten etäisyyksien rikkoutumista (Bennet, 2010; Brändström ym., 2012; Dammers, 2009; Dye, 2016; Mäki, 2001; Pike, 2017). Myös tässäkin tutkimuksessa haastateltujen opettajien käsitykset tukivat vankasti tältä osin aiempia tutkimuksia. Tutkimuksen opettajat kokivat fyysisen paikan ja ajan riippumattomuuden selkeästi etäopetuksen tärkeimpänä etuna ja näin ollen myös suurimpana syynä sen järjestämiselle.

No on siinä just silleen et varsinkin ku kauempana asuvat ihmiset, joilla ei oo mahdollista tulla lähiopetukseen, niin pystyy sitä kautta saamaan opetusta (O2).

Ehkä se että pystyy sitten todella paljon laajemmin antaa sitten. Ei oo rajoittautunu maantieteellisesti minnekään. (O4.)

Onhan se nyt se selkein hyöty. Et matkat [...] mitkä nää nyt on. Etäisyyksien vuoksi niin se on hyvä olla olemassa. (O2.)

Fyysisen paikan ja ajan riippumattomuuden myötä etäopetus on taloudellisempaa kuin lähiopetus. Opettajan tai oppilaan ei tarvitse matkustaa opetustilanteeseen jolloin säästyy aikaa ja rahaa.

Siinähan saahan säästöjä tietenkin. Sehän se on se perimmäinen syy tälle koko, varmasti jos oppilaitoksista puhutaan. Selvää säästöä, matkakustannukset pitää saada, ammattitaitoa tarjolla. Matkakustannuksissa säästetään, mitä se oppilaitokselle tekee. (O1).

Etäisyydet ja tekniikan kehittyminen ja raha. Se on pikkusen halvempi opettaa jotain jossain kolmen ja puolen sadan kilometrinkin päässä. Jos sinne nyt ei tarvi ajaa autolla tai junalla. (O3.)

Toinen merkittävä etäopetuksen tarjoava mahdollisuus on todellisten alansa erityisasiantuntijoiden monipuolisempi käyttö opetustilanteissa. Aiemmissa tutkimuksissa on todettu etäopetuksen yhdeksi suureksi eduksi nimenomaan mahdollisuuden saada opetusta esimerkiksi juuri tietyn genren ja erityistaidon spesialisteilta. (Brändström ym., 2012; Riley, 2016). Sama kävi ilmi myös tässä tutkimuksessa. Etäopetuksen avulla opetusta on mahdollista saada helposti esimerkiksi ulkomailta ja sellaisilta muusikoilta tai opettajilta, joilta ei fyysisen välimatkan vuoksi muuten olisi mahdollisuutta saada opetusta laisinkaan.

Kyllähän lauluopettajia löytyy melkeen joka paikkakunnalta, mutta se spesiaaliosaaminen ois yks semmonen mikä on mun mielestä se hyöty. Sellaset oppilaatkin jotka muuten ei

pääsis laulutunneille tai esimerkiksi minun laulutunneille opetelemaan just niitä juttuja, jotka on minun omia vahvuuksia opettajana, niin sellaset oppilaat, jotka ei muuten esimerkiksi fyysisen välimatkan takia pystys tulemaan tunneille niin heillekin tulee se mahdollisuus siihen, että voi saada opetusta tavallaan asiantuntijalta. (O4.)

[...] koska sitä opettajaa tarvitaan kummiski, ne spesialistit ja ne huiput on keskittyneet pääkaupunkiseudulle ja se on väistämätöntä. (O1).

Tosi tasokkaatkin muusikot antaa eri puolilla maailmaa noita skype-tunteja [...] Sieltä pystyy näkemään jo sen, et tää handlaa sen asian. Jos kiinnostaa ne asiat myös mitä ne handlaa niin todennäköisesti siltä voikin saada eväitä sen asian opettelemiseen mitä haluaa oppia. Et tavallaan pystyy myös helpottamaan semmosta suuntautumista siihen mikä oikeesti kiinnostaa. (O5.)

Etäopetuksen avulla ajankäytön koettiin tehostuvan molemmin puolin sekä opettajalla että oppilailla, mutta myös mahdollisesti oppilaiden vanhemmilla. Opettaja voi antaa etätunteja käytännössä kaikkialta, missä vain on mahdollisuus internetyhteyteen. Myös kiireisemmille ihmisille tai työssäkäyville aikuisille etäopetus voi olla aikataulullisesti lähiopetusta helpompi vaihtoehto. Aikataulullisista syistä myös epäsäännöllinen soittotuntien pito voi sopia etäopetukseen lähitunteja paremmin.

No helpompaahan siinä on se, että se ei oo niin sidonnainen, että sä pystyt tekemään sitä missä hetkessä ja missä vaan, vaikka kesämökin laiturilla tyyliin. Kuhan sulla on vaan se nettiyhteys. (O1.)

Se ajankäyttö. Kyllä se helpottuu ku heidän ei tarvikkaa tulla sieltä, 30 kilometrin päästä sinne soittotunnille sinne läsnä, vaan pystyvät olemaan kotona ja sit tää antaa myös aikuisopiskelijoille mahdollisuuden. Töitten jälkeen se ei oo enää niin ajasta kiinni. Et se on sitten siitä opettajan halusta kiinni, millon se pystyy tekemään sitä opetusta. Vanhemmat pääsee helpommalla ku ei tarvi kuskata. (O1)

[...] aikatauluttaminen ja paikasta toiseen siirtyminen niin, tai se, semmonen on paljon joustavampaa, et silloin ku ei tarvii miettiä, et paljonko siihen välimatkaan menee sitä aikaa ja näin pois päin. Vaan se laulutunti saadaan todennäköisesti vaan jos on ihmisellä läppäri mukana tai jotain saadaan soviteltua paljon helpommin sinne. Kunkin perheen lukujärjestyksiin ja aikatauluihin. (O4.)

Siis skype-tunnit on aika monelle semmoselle kiireiselle ihmiselle yks vaihtoehto, koska must tuntuu, että nykyään on paljon ihmisiä, jotka ei pysty sitoutumaan siihen, että joka viikko on se laulutunti tiettyyn aikaan tiettyssä paikassa. (O4.)

Kun opetusta on mahdollista antaa ajasta ja paikasta riippumatta, etäopetuksella koettiin olevan selkeästi positiivisia vaikutuksia opettajien työllistymiseen. Tietyn alan erikoisasiantuntijuus voi mahdollistaa opettajille parempaa työllistymistä ja parhaimmillaan työllistää ympäri maailmaa.

No kyllähän tää antaa tää nykytekniikka mahdollisuudet työllistyä ihan mistä vaan, millon vaan ja kenen tahansa kanssa vaan (O3).

Skype-tunteja sinne omaan lukujärjestykseen just ehkä semmosille ajoille, mihin muuten on vaikea ihmisiä saaha. Se ois vielä semmosena tavallaan ku vois tehostaa sitä ommaa opetustyötään, ku jos ei pysty menemään johonkin tiettyyn aikaan laulutunnille, niin sit vois tietty ottaa vaikka netin kautta. Sais omatki lukujärjestyksetki vielä paremmin. (O4)

Ensinnäkin pystyy todella paljon laajemmin myös opettamaan siis näin ympäri maailmaa mahdollisesti. Ja tavallaan ei oo sidonnainen siitä paikkakunnasta missä on sillä hetkellä ku pitäis niitä tunteja pitää. Nää ensimmäisenä tulee mieleen. (O4)

O2 oli pitänyt skypetunteja etänä myös ulkomaille. O2:n kokemuksen mukaan parhaimmillaan vieraalla kielellä opettaminen kehittää samalla myös opettajan ammattitaitoa.

Kokeiltiin suoraan, sinne Australiaan asti ja hommahan toimi tosi hyvin. Et sen jälkeen yrittäny iteki vähän mainostaa enemmän, et hei tää oikeesti toimii. Et hän oli oikeesti sellanen ensimmäinen kenen kassa kokeiltiin, koska ei ollu mitään muuta vaihtoehtoo tuntien pitämiseen [...] (O2)

Koska itellekin tekee välilläkin hyvää opettaa muilla kielillä ja jos tosiaan kuka tahansa opettaja, jos on joku tosi spesiaali osaaminen niin miksei sitä vois aivan hyvin yrittää saaha ulkomailtakin ihmisiä kiinnostumaan asiasta. Et siinä mielessä voi laajentaa omia markkinointia myöskin rajojen ulkopuolelle (O2.)

## 5.2 Teknologia

Poiketen perinteisistä etäopetuksen määritelmistä (ks. Moore & Kearsley 2011, 2) ja aiemmista etäopetuksen tutkimuksista tämän tutkimuksen opettajat ja oppilaat olivat kaikki riippumattomia instituutioiden tarjoamista kommunikointivälineistä. Opettajat ja oppilaat käyttivät etäopetukseen pääosin omia, arkipäiväisiä laitteitaan ja verkkoyhteyksiään.

Se ei vaadi ku ne olemassa olevat laitteet on jo periaatteessa oppilailla. Tietenkin on poikkeuksiakin mutta pääsääntöisesti kodissa on joku härveli. (O1.)

Kaikki haastatellut opettajat käyttivät etäopettamiseen omaa kannettavaa tietokonettaan ja siinä integroituna ollutta web-kameraa. Äänen ja videokuvan synkronoituun välittämiseen he käyttivät pikaviestinohjelmia kuten Skypeä, Google Hangoutsia tai Applen Facetimea. Opetusmateriaali jaettiin sähköpostin tai pilvipalveluiden kuten Dropboxin ja Google Driven avulla.

Ja sitten jos on alle 10 henkeä tai yksittäisiä niin me käytetään Google Hangouttia koska meillä on sitten tuo Google drive aika kovassa käytössä. Meillä on kaikki materiaali sielä. (O1)

No tietenkin Skypen kanssa oli sit ongelmia. Esimerkiksi et pidin sille korvaavana piti keksiä nopeesti lennosta. Jostain syystä oppilaasta ei sitten toiminut ne tunnukset. Äkkiä piti sitten

keksiä mikä ois vastaava, et mitä vois käyttää. Et siirryttiin sitten Google Hangoutsiin sitten. (O5.)

Pilvipalveluita tietenki joo. Se Google Drive oli se kansio mihin mää sitten koko ajan kasasin sitä materiaalia sitten (O5).

Erityisesti O5 koki etäopetuksessa käytettävän sähköisen opetusmateriaalin luonnolliseksi ja yleisesti soitonopetusta tukevaksi sekä helpottavaksi tekijäksi. Esimerkiksi nuotteja ei tarvitse monistaa ja paperittomuus säästä luontoa.

Mää ehkä käytin myös pilvipalveluja hyvin hyväksi tuossa opettamisessa. Et mulla oli sinne, tavallaan kasasin koko ajan sinne sitä opetusmateriaalia mitä sitten pysty helposti siinä tunnin yhteydessä hyödyntämään. Tavallaan, no se oli semmosta, se helpotti tosi paljon sitä opettamista ku ne toimi. (O5.)

Sä voit tehdä etukäteen ison kasan nimenomaan materiaaleja mitä käyään tunneilla ja sit sä voit vaan sanoa tai sieltä vaan sanoa sille oppilaalle et no käydään esimerkiksi tää moniste sieltä kansiosta läpi. Niin se on mun mielestä tavallaan se on myös semmonen helpottava tekijä, koska sitten ei tarvi esimerkiksi juurikaan monistaa niitä lappuja ja tämmönen säästetään myös paperissa siihen. (O5.)

O4 mielestä oppilaalle etukäteen jaettu sähköinen opetusmateriaali saattoi tehostaa etätunnilla toimimista. Toisaalta, jos sähköinen opetusmateriaali ei ollut oppilaalla valmiiksi ladattuna saattoi tämä sekoittaa tunnin kulkua.

Esimerkiksi jos voisi lähettää nuotteja tai äänitteitä tai linkkejä sähköpostiin jo valmiiksi ja ihan jo osittain senkin takia, ettei siitä tunnista mene aikaa siihen, että aletaan sähläämään niitten liitetiedostojen availujen ja muitten kanssa. Että se tietysti tehostaa sitä tunnin käyttöä, jos on jo vähän matskua sitte itellä etukäteen. (O4)

O4 kaipasi mahdollisuutta tehdä merkintöjä oppimateriaaliin.

[...] kun ei pysty välttämättä suoraan siinä samalla lailla kun siinä normaaliopetuksessa pysty vaikka alleviivaamaan oppilaalle jotain sanoja. (O4.)

O3 näki synkronisen etäopetuksen tuovan opetukselle selvää lisäarvoa, jos siihen yhdistettiin asynkronisia elementtejä, kuten esimerkiksi pilvipalveluissa jaettuja opetusvideoita. Opetusvideoiden avulla oppiminen voi jatkua ajasta riippumatta.

[...] vois etäopetukseen yhdistää sit tällästä jos tekisi te opetusvideoita siitä aiheesta, mitä meinaa. Et tekis matskua valmiiksi, et ne vois pistää johonki pilvipalveluun tai muualle ja sit se oppilas sais niinku. Se kävis siinä tunnilla sen etäopetusopetussession ja sit katottais niitä juttuja ja sit sit sillä ois ne matskut käytettävissä 24/7 et sit jos joku jäi askarruttamaan niin se menee vaan kirjautuu johonkin koneella ja kattoo jonku videon uudestaan. Ja kuuntelee ja et ei oo niin sidottu siihen yhteen tilaan ja aikaan. Se oppiminen. (O3.)

### 5.2.1 Verkkoyhteys

Yleisesti musiikin etäopetuksen yhtenä suurimmista haasteista on pidetty tekniikan riittävyyttä välittämään tarpeeksi laadukasta ääntä ja kuvaa yli verkon. Merkittävimpänä syynä tälle on pidetty verkkoyhteysien rajallista nopeutta. (Dye, 2016; Kaharan 2014; Koutsoupidou, 2014; Mäki, 2001; Orman & Whitaker, 2010; Riley ym., 2016).

Tässäkin tutkimuksessa etäsoitonopetuksen selkeimmät haasteet liittyivätkin tekniikan tuomiin rajoitteisiin. Haastateltujen opettajien kokemusten mukaan itse verkkoyhteydet toimivat pääosin kehuttavasti. Opettajat kokivat saaneensa pidettyä lähes kaikki etätunnit onnistuneesti tekniikan toimivuuden osalta. Opettajat olivat pääsääntöisesti tyytyväisiä äänen ja kuvan välittymiseen verkon yli.

Ja sit se, että no nyt ei enää varmaan oo ongelma, internetyhteydet rupee olemaan aika hyviä. Ei enää tuu ihan sitä niin pahaa viivettä. (O1.)

Toinen soittaa ja ääni kuuluu pääsääntöisesti ihan hyvin suuntaan ja toiseen. Ja video tietysti aina vei vähän kaistaa. Että saatto olla videon kanssa ongelmaa. (O3.)

Opettajat kokivat tärkeäksi, että mahdollisten teknisten ongelmien olemassaolo tiedostetaan ja että näihin ongelmiin pyritään myös varautumaan ennalta.

Sitten täytyy tietty varautua siihen, että jos on tietty ongelmia. Miten sää pystyt hoitamaan jos on teknillinen ongelma. (O1.)

Etäopetuksen aikana ilmaantuneet tekniset ongelmat saattoivat hidastaa hieman tunnin kulkua, mutta yleensä ongelmat saatiin ratkottua. Yleensä tekniset ongelmat tunneilla olivat oppilaan puolella, joko käytettävässä olevassa pikaviestinohjelmassa tai verkkoyhteydessä. Oppilailla olisikin opettajien mukaan parannettavaa etäopetukseen tarvittavan laitteiston hallinnassa.

Ei se enää oo haaste ja yleensä, jos jotaki haasteita on, niin ne on sitten yleensä fixailtavaissa. Et se vähän tätä opetustilannetta vähän hidastaa, jos siinä jotaki on, mutta ei oo yleensä koskaan jäänyt sitten tuntia pitämättä täysin. (O4.)

Kyllä ne on pääsääntöisesti omalta puoleltani toiminut ihan hyvin, että tuota se kun on pitänyt itse huolta siitä, että laitteet toimii. Mut ongelma se usein, on vastaanottavan tekniikka ei oo ollu välttämättä kunnossa. Et siihen on mennyt välillä sitten aikaa niiden ongelmien ratkomiseen. (O2.)

Yleensä tekniikka on toiminut hyvin, ainaki itteni puolella. Siinä mielessä, että mullahan on täs Macbookki ja siinä on siinä on myöskin noppee netti. Elikkä ei oo oikeastaan omassa päässä ollu niitä ongelmia, mutta sitten joskus on ollut oppilaan puolella sitte, että. Siellä on ollu semmosia, ei oo esimerkiksi esim. Skypeä päivitettyä tai ei oo välttämättä osannu

kunnolla edes käyttää laitteita. Tai yleensä se on se ongelma, että netti pätkee, että se yhteys on niin huono ollut. (O4.)

Haastatellut opettajat eivät kokeneet etäopetuksen vaatimaa tekniikan käyttöä kuitenkaan ainoastaan negatiivisena asiana. Tukien aiempia käsityksiä (ks. Brändström ym., 2014; Kaharan, 2014; Kruse ym., 2012) teknologian käytön koettiin voivan motivoivan sekä opettajaa että oppilasta. Uusien laitteiden, kuten tablettien käytön, koettiin motivoivan erityisesti nuoria opiskelijoita, mutta myös opettajaa itseään.

Nuoret ku tykkää käyttää näitä kaikkia tietokonetta. Pädejä ja tätä teknologiaa niin sanotusti. Miksei se olis myös osana tätä opettamista. (O1.)

Mä tykkään siitä etäopettamisesta sen takia, koska [...] siinä saa käyttää erilaisia laitteita ja se haastaa opettajaa opettamaan aina paremmin mun mielestä. (O1.)

### 5.2.2 Ääni

Soiton etäopetuksen tutkimuksissa on jatkuvasti suurimpana huolenaiheena toistunut viiveongelman ja näin ollen yhteissoiton mahdollisuuden puuttuminen (Dye, 2016; Kaharan, 2014; Koutsoupidou, 2014; Orman & Whitaker, 2010; Riley ym., 2016). Viive olikin tämän tutkimuksen opettajilla jo valmiiksi niin hyvin tiedostettuna, ettei osa opettajista ollut edes kokeillut yhteissoittoa.

Ei kokeiltu semmosta yhteismusisointia. Oishan sitä voinu kokeilla ehkä, mutta en tiedä miten se ois onnistunu. (O5.)

Toisaalta reaaliaikaista yhteissoittoa kokeilleet eivät olleet saaneet onnistuneita kokemuksia. Yhdenaikainen soitto molempien osapuolten välillä ei ollut onnistunut.

Eli tällänen opetustilanteessa, jos pitäis soittaa kimpassa jotain. Niin sehän ei nyky-yhteyksillä ainakaan onnistu. Tai mie en ainakaan tiä, et ois onnistunu silleen... (O3.)

Semmonen reaaliaikainen yhdessä musisointi ei onnistu (O4).

Tutkimuksen kokeneimpiin opettajiin kuulunut O4 oli soveltanut vaihtoehtoisia opetustapoja viiveen vuoksi. Opettaja käytti opetusmetodeina enemmän esimerkiksi vuorottelua tai opetettavien asioiden havainnollistamista visuaalisesti.

Ni mehän ei oikeastaan pystytä yhdessä reaaliaikaisesti laulamaan. Jollonka mie en voi sitä oppilasta auttaa löytämään sitä oikeaa melodiaa tai silleen, että mie käytän omaa ääntä ja häntä laulaa siinä mukana. Ja tähän tietysti on pitäny miettiä ratkasuja. Esimerkiksi kaikulauluna, että lauletaan vuoronperään ja että mä laulan malliksi ja hän toistaa ja näin

annetaan siihen. Tai sit joskus teen silleen, että ku oppilas laulaa niin saatan näyttää kädellä esimerkiksi säveltasoja, et nyt tulee se hyppy ylös. Tämmöstä visuaalista jeesiä sitten. (O4).

Toisena suurena kysymyksenä äänen suhteen on aiemmissa tutkimuksissa pidetty verkon yli välittyvän äänen laatua. (Dye, 2016; Kaharan, 2014; Koutsoupidou, 2014; Orman & Whitaker, 2010; Riley ym., 2016). Syynä heikkoon äänenlaatuun on pidetty yleisesti mikrofoniin laatua tai äänen pakkaamista kaistan säästämiseksi. Juuri äänenlaadun pakkaamisesta johtuva soundin vääristyminen oli myös tässä tutkimuksessa useamman opettajan havaitsema ongelma. Ongelma haittasi erityisesti äänenväriin ja nyanssien kuulemista.

Joissakin tapauksissa on myöskin ollut, äänentoistollisesti se opiskelijan puolen laitteisto sitten, että on tuntunu, että soundi välillä vääristyy. Ne on lähinnä ollut ne ongelmat, et muita en oo silleen huomannu nyten. (O4.)

Mut siinä tuli tää teknologia vastaan, ku oiskohan se ollu puhelimen mikrofoni mitä se käytti, niin sit siitä, nii se sinällään siitä ei saanu mittään selvää. Ettei pysty paremmin kommentoimaan sitä soittoa. (O5.)

[...] että soundillisesti niin se soundi on aika erilainen kuin live-tilanteessa (O1).

Et vääristää ääntä, tolleen aiemmin sanoinkin, että se on toinen miinus, että jos vaikka on vanha kone ja huono mikki ja näin. (O4.)

Parannukseksi äänenlaadullisiin ongelmiin ehdotettiin parempaa tai esimerkiksi ulkoista mikrofonia. O1 koki ulkoisen mikrofoniin hankkimisen taloudellisen satsauksen sangen pienenä mahdolliseen äänenlaadun paranemiseen nähden.

Ainahan voi hommata siihen tietokoneeseen semmosen pikkasen, semmosen, nehän ei paljoa maksa ne usb-mikit. Semmosen vähän parempilaatusen mikrofoonin. Niinniin sehän jo auttaa ihan hirveästi. Ne ei maksa ku oisko ne kuuella kympilläki saattaa saaha semmosia parempia ku se tietokoneen oma mikrofooni. (O1)

[...] sit ehkä joku ulkonen mikrofoni et jos vaan ollaan läppäriin mikillä yrittää, ni kyllä se on välillä se äänenlaatu sellasta, ettei siitä paljon selvää. Että kehitty kehitty. (O4.)

[...] tällänen missä sitten se mikrofoni tai tällänen pystyis käsittelemään paremmin sitä informaatiota mitä tulee. (O5.)

Äänen pakkaaminen toi tunneilla ongelmia myös taustanauhojen käyttöön. O5:n kokemuksen mukaan verkkoyhteyden kaista ei riittänyt välittämään ja toistamaan sekä taustanauhaa että soittajaa yhtä aikaa.

Mää ite tykkään paljon hyödyntää just noita taustanauhoja ja tämmöstä. Ni tavallaan sitte niin tossa etätoiminnassa se oli vähän vaikeampaa. (O5.)

### 5.2.3 Kuvayhteys ja fyysinen etäisyys

Äänen välittymisen lisäksi myös konkreettinen asioiden näkeminen ja fyysinen kosketus ovat merkittävä osa tavallista soitonopetusta. Opetettavasta instrumentista riippumatta haastatellut opettajat kokivat rajatun kuvayhteyden ja fyysisen kontaktin puuttumisen etäopetuksessa haasteelliseksi. Yhden kameran tarjoama yksi kuvakulma ei riittänyt opettajien kokemuksen mukaan antamaan tarvittava kokonaisinformaatiota esimerkiksi oppilaan soittoasennosta. Monesti oppilaan soittoasennon korjaaminen on tärkeää erityisesti soittoteknisten asioiden kannalta. Juuri soittoteknisten asioiden opettaminen etänä epäilyttikin opettajia kovasti.

Harjotuksesta pitää jättää pois sellaset jutut, joissa pitää esimerkiksi demonstroida oppilaille jotain sellasta asiaa niin, että fyysisesti on kontaktissa sen oppilaan kanssa (O1.)

Ehkäpä myös sitten jos jotain soittotekniikkaa rupee käymään läpitten niin siinä ehkä myös saattaa tulla semmosii haasteita sitte ei tavallaan oo kuin se yks kuvakulma mistä näkee sen soittamisen. Tai no näimmä ainakin uskoisin, että siinä ei ainakaan paljoo pysty vaikuttamaan tai nää sitä tilannetta. Ku ei oo tavallaan siinä fyysisesti läsnä, niin siinä samassa tilassa. (O5.)

Ainakaan mulla se ei jotenki toiminu silleen. Mä en keksiny miten siinä sais tommosia soitinteknisiä asioita käytyä, ku ei sitä sellasta välitöntä sellasta kameran säätöä tarvis kaiken aikaan. Joo, että ei nyt näy. Soitatko sie ton tekniikan oikein, että käännäppä vähän. että se menee se aika siihen semmoseen mulla ainaki. (O3.)

Visuaalisen havainnoinnin parantamiseksi muutama haastateltu opettaja ehdotti hankittavaksi laadukkaampaa kameraa tai jopa useampia kameroita. Vastaavanlaisiin parannusehdotuksiin omissa tutkimuksissaan ovat päätyneet myös esimerkiksi Brändström ym., (2012), Dammers (2009), Riley (2016) sekä Orman ja Whitaker (2010).

Ja ehkä vähän vaatis jotain tollasta laitteistoa enemmän. Pitäis olla hyvät kamerat. (O4.)

Webbikamera tai tällänen missä sitten se mikrofoni tai tällänen pystyis käsittelemään paremmin sitä informaatiota mitä tulee. (O5.)

Fyysisen kontaktin puute voi tuottaa haasteita etäopettamiselle. Erityisesti soittoteknisissä asioissa oppilaan ohjaaminen koskettamisella voi olla tarpeen. Fyysisen kontaktin mahdollisuuden puuttuessa O1 totesi suullisen ohjeistamisen korostuvan ja lisääntyvän.

Oppilas soittaa ja sen peukalo menee kokoajan basson kaulalla väärään paikkaan, enkä tarkota nyt peukuttamista vaan vasemman käden peukalo jos on oikea kätenen. Hehe, niin jos se kurkistelee sieltä kokoajan. Ainaku sanoo koko ajan ”älä kurkista” niin ehkä se sitten



öö kuitenkin on helpompi ku kysyy oppilaalta: ”saanko laittaa sun kätesi tähän asentoon, mikä olisi ehkä se ergonomisin ja ehkä toimivin tässä tilanteessa?” Niin sit semmonenhan jää, että se pitää sit sanallisesti ja esimerkin mukaan ihan erillä tavalla näyttää. Et se tulee vaatimaan opettajalta aika paljon. (O1.)

Toisaalta Orman ja Whitaker (2010) ovat omassa tutkimuksessaan aiemmin kyseenalaistaneet opettajan fyysisen kontaktin todellisen määrän kasvokkain tapahtuvassa soitonopetuksessa. Samaa pohti myös yksi haastatelluista opettajista.

Tosin emmä nykyään enää kauheesti enää koskettele tai sanotaan et se on jäänyt paljon vähemmälle [...] mutta kyllä se välillä välillä voi olla semmonen avainjuttu, joka tukee tämmöissä treeneissä. Että auttaa omalla vastuksella sitä oppilasta ja näyttää sille, myöskin että miten, miten se kroppa toimii, et et, et sanotaan et, et ei oikeastaan en suosittelen missään nimessä ainoaksi opetusmuodoksi. Ainakaan alottelijalle. (O2.)

Fyysisen kontaktin puutteen vuoksi myös O4 oli miettinyt vaihtoehtoisia tapoja tehdä tietty sama harjoitus ilman ihmiskontaktia. O4:n harjoituksessa ihmisen työntäminen korvattiin seinän työntämisellä.

Että ainahan asiat voi tehdä toisella tavalla, mutta jos esimerkiksi, no vaikka sellanen tilanne, mitä usein teen tunnilla, jos tuntuu, ettei oppilas saa voimaa ja energiaa siihen lauluun tarpeeksi. Saatan pyytää, että laittaa vaikka kämmenet tuohon mun käsivartta vasten ja samalla kun hän laulaa niin mää annan vähän vastusta, että hää joutuu vähän fyysisesti, konkreettisesti työntämään meikäläistä samalla ku laulaa. Niin tietysti tämmösiä juttuja ei voi tehdä esimerkiksi. Sit pitää antaa ohjeet ja antaa oppilaan työntää seinää tai jotain muuta sitten.

#### 5.2.4 Vuorovaikutus

Haastateltujen opettajien kokemus vuorovaikutuksesta etäopetuksessa vaihteli. Osa opettajista koki opettajan ja oppilaan välisen vuorovaikutuksen kärsivän, kun taas osalla opettajista oli positiivisia kokemuksia vuorovaikutuksesta web-kameran välityksellä. Kaksi opettajista koki, etteivät tunteet välity videoyhteyden välityksellä yhtä hyvin kuin ne välittyvät kasvokkain tapahtuvassa opetuksessa.

Tunteita on mun mielestä tosi vaikea tai paljon vaikeempi jotenkin tuntee tietotekniikan kautta. Et semmonen tietty inhimillisuus on. Siit tulee semmosta konemaisempaa, siit tulee semmosta enemmän teknistä. (O2.)

Et tavallaan se se, tekninen puoli se siinä musapuolessa ja soundeissa ja se tietynlainen öö, kylmä, tai siis se että jää se monet fiilikset ja fyysisuus pois siitä. (O2.)

[...] haasteellisempaa skype välityksellä, koska se välimatka on sille kuitenkin, et ei ihan samalla tavalla pysty aistimaan sitä, vaikka miten ois tuntosarvet pystyssä niin... (O4.)

O2 mukaan tunteiden lisäksi myös muiden aineettomien asioiden, kuten energioiden välittyminen tuntui kärsivän etäopetuksessa.

No onhan se tavallaan sillä tavalla kauheen kylmä vaihtoehto siihen opetukseen. Et jos miettii laulunopetusta varsinkin se on aika fyysis-psykykinen asia ja sitten jos sä et tavallaan pääse tapaamaan ihmistä ja niinkun tavallaan energioita ja tämmösii on kuitenkin kokoajan ja semmosii fiiliksiä mitä tuntee niin kyllähän siinä jää paljon pois siitä ihmisestä. (O2.)

O5 koki vuorovaikutuksen olevan erilaista kuin lähiopetuksessa, mutta kaikin puolin kuitenkin toimivaa.

Mun mielestä tuntu kyllä että, siis siinä välitty kuitenkin se kaikki informaatio ja tälleen. Pysty olleen ihan hyvässä vuorovaikutuksessa niitten oppilaitten kanssa. No kyl siinä vähän oli semmoinen. Oli se vähän outoa kuitenkin. (O5.)

Toisaalta opettajien kokemuksen mukaan joillekin oppilaille ja opettajille etäopetus voi sopia erilaisen vuorovaikutustavan puolesta paremmin kuin lähiopetus. Etäopetustilanne voi parhaimmillaan olla sosiaalisesti rennompia tapa kuin kasvokkain tapahtuva opetus.

Mutta mun mielestä aika kiehtova homma, että pystyy etänä opettaa, että se mun mielestä tavallaan on vähän rennompia tapa myös. Se että ei tuo semmosta tietynlaista jännitettä. Vaikka siinä opettaessa. Siihen kontaktiopetuksessa saattais olla. Noo, ehkä siinä ei sitten kuitenkaan ku ei oo fyysisenä siinä samassa tilassa, niin ehkä se siitäkin mun mielestä vois johtua esimerkiksi. Tai ainaki oli siinä opettaessa ja opettaessa mulla semmoinen. (O3.)

Ihminen saa sitte ite määritellä sielä toisessa päässä sen, että missä tilassa on niin se vaikuttaa kyl varmasti siihen fiilikseen sillä laulutunnilla. Et joskus on, kyl mä oon yleensä huomannu, että ihmiset on aika rentona sit sielä. Et siinä ei tuu semmosta: ”mä juoksin just töisä tai jotaki muuta” vaan ne on siinä vaiheessa ku se skype-tunti alkaa aika keskittyneitä asiaan. (O4.)

O3 koki vuorovaikutuksen kehittyvän luontevammaksi opetuksen myötä.

Alkuunhan se oli vähän semmoinen omituinen tilanne, tilanteena, että tuota, et yhtäkkiä se oppilas onki sielä jossain. Ja mun pitää vähän niinku kameralle, no onneks tossa jo nyt on et näkee toisen kasvot ja mitä tekee, mutta mitä enemmän sitä tekee, sitä luontevammaks se homma tuli. (O3)

O1 pohti haastattelussa etäopetuksen sopivuutta kaikille oppilaille sen rajoittuneemman sosiaalisen kanssakäymisen vuoksi. O1 huolehti nuorempien harrastajien kokonaisvaltaisesta kasvatuksesta ja peräänkuulutti nuorten tarvitsevan myös aitoa aikuisen läsnäoloa.

Mun mielestä tää kummiskin kuuluu tähän se sosiaalinen kanssakäyminen. Ihan koska se on kummiski se, mitä pitää myöskin opettaa tässä samalla, varsinkin näille nuoremmille

oppilaille. Koska sitähan me ollaan. Kokonaisvaltaista elämistä tää on tää instrumenttiopetus. (O1).

Kyllähän siinä, eihän se oo samanlaista ku läsnäolo-oleminen. Kyllä sosiaalinen semmonen kanssakäyminen siinä muuttu aika lailla. Ja se, että se saattaa nykypäivänä ainaski. Ainaki ite huomannu muutamista oppilaista sen, että se saattaa olla se henkilökohtainen soittotunti läsnä, ainut kahdenkeskinen hetki jonkun aikuisen kanssa. Niin kyllähän nää tämmöset arvot on vähän ne jutut mitkä jää puuttumaan tosta. (O1.)

### 5.3 Etäopettajuus

Haastateltujen näkemykset etänä opettamisen praktiikasta vaihtelivat suuresti. Kokemukset etätunneille valmistautumisen eroissa olivat huomattavat. Tutkimuksen laulunopettajien (O2 & O4) valmistautuminen etätunteihin ei eronnut tavallisesta kontaktitunnista.

Se mun opetusfilosofia, että se ei oo millään tavalla erilainen tavallaan siinä normaalissa kontaktiopetuksessa tai etäopetuksessa [...] tuossa CVT-opetuksessa on tavallaan tosi tärkeetä se oppilaan oma aktiivisuus ja se, että se oppilas valmistautuu tunneille (O4.)

No mä en koe, että tavallaan tarvii valmistautua tai niin kun etäopetusmetodi muuttuu. [...] Mä en koe että se mun valmistautuminen että sen laajan opintojen tavallaan tai tavallaan se CVT:n ideologia tavallaan on se, että opettajan pitää olla niin hyvä ja valmis, että se voi ottaa kenet tahansa vastaan ja löytää ne välineet sillä hetkellä sille ihmiselle. (O2.)

Molemmat laulunopettajat (O2 ja O4) olivat suorittaneet CVT-laulunopettajatutkinnon ja mainitsivat tunneille valmistautumattomuuden syiksi CVT:n opetusfilosofian. Opettajien kertoman mukaan CVT-koulutuksen saaneen opettajan ei tarvitse erikseen valmistautua pitämilleen tunneille, vaan kouluttaunut opettaja on ammattitaitoinen sellaisenaan tunnin pitämiseen. O4 lisäsi kuitenkin joutuvansa valmistelemaan etätunteja aloitteleville laulajille.

Mutta tuota joskus sitten, jos tuota on enemmän alottelevampia oppilaita joilla ei välttämättä oo semmosia musiikillisia taitoja niin paljon. Mie saatan joutua vähän enemmän iteki valmistelemaan sitä tuntia, silleen, että se sujuvasti menis.

Loput haastatelluista kokivat etätuntien valmisteleminen vaativan suurempaa huolellisuutta lähiopetustunteihin verrattuna. Vastaavia tutkimustuloksia ovat esittäneet aiemmin myös esimerkiksi Brändström ym. (2012).

Niinno kyllähän se vähän vaatii enemmän semmosta. Pitää miettiä etukäteen, et miten sen saa sen asian sillai tehokkaasti. (O3.)

Se tunti pitää suunnitella tosi hyvin, et se on tosi tarkkaa. Miten sen suunnittelee sinne. (O1.)

No ehkä se materiaali pitäis myös sen mukaan miettiä myös, että kuitenkin se on suht selkeetä. Että sen pystyy käymään läpi siinä kitaratunnin yhteydessä nopeasti. (O5.)

Mikäli jostain syystä etätunnille valmisteltu suunnitelma ei toiminutkaan esimerkiksi teknisten ongelmien vuoksi, suunnitelmasta poikkeaminen koettiin haastavaksi. Haastavaa äkillisissä muutoksissa oli erityisesti oppimateriaalin jakaminen.

Et sulla on se opetettava materiaali sulla on se, se pitää olla valmiina ennen sitä tuntia totta kai aina ennen tuntia. Paljon helpommin sä pystyt luovimaan siinä hetkessä kun sä oot tässä lähiopetuksessa kun sä oot siinä etänä. Jos tullee tällstä materiaalin kanssa. (O1)

Jokainen tutkimuksessa haastateltu opettaja koki etäopetustilanteen erilaiseksi kuin lähiopetuksen. Muun muassa Dye (2016) on havainnut suullisen ohjeistuksen ja kyselemisen merkityksen korostuvan etäopetuksessa. Tätä käsitystä myötäillen myös useampi tässä haastatelluista opettajista mainitsi puhumisen määrän kasvavan etäopetuksessa.

Sanallisesti ja esimerkin mukaan ihan erillä tavalla näyttää. Et se tulee vaatimaan opettajalta aika paljon. [...] Tunti pitää suunnitella silleen, että siinä ois osaa ottaa ajan huomioon siinä mielessä, että, ku se ku selittää ku se asioitten kertominen ja näyttäminen voi viedä enemmän aikaa ku siinä lähi lähiopetuksessa. Osaa ottaa sen siinä suunnittelussa huomioon. (O1.)

Et siinä mielessä joutuu usein sit useimmiten tarkemmin ohjeistamaan sitä oppilasta. Se on ehkä yks juttu, että sanallisest ja visuaalisesti. Koska ei pysty ihan kaikkea näitä tavallaan oppimistyylejä käyttämään ihan samalla tavalla. (O1.)

Useampi tämän opettajista koki tarvetta kysellä oppilaalta enemmän. Esimerkiksi oliko oppilas ymmärtänyt opetettavan asian? Äänen vääristymisen vuoksi opettajalle saattoi jäädä epäselväksi, tekeekö oppilas niin kuin opettaja tarkoittaa, jolloin opettaja joutui kysymään asiasta.

Etäopetuksessa pitää enemmän ehkä kysellä sitä, kokeeko oppilas, että on ymmärtänyt asian oikein. Se mun mielestä ei näy niin helposti siinä vaikka oiski kamera käytössä. (O3.)

[...] joutuu opettajana paljon enemmän kyselemään sen laulajan tuntemuksia ja sen sellasia, ku ei voi olla aivan varma sen soundin puolesta, että tekeekö oppilas aivan oikein. (O4.)

Teknologian aiheuttamissa rajoitteissa osattiin nähdä myös opettajuudelle positiivisiakin puolia. Videovälitteinen opetus kannustaa ilmaisun selkeyteen ja tiiviyyteen sekä keskittymään paremmin itse opetukseen. Rajoittuneen kommunikaation vuoksi opettaja joutuu etätunneilla kuuntelemaan ja havainnoimaan oppilastaan entistäkin tarkemmin.

Mikä voi [etäopetus] kannustaa tai, myös pakottaa semmoseen... selkeyteen ehkä enemmän siinä opettaessa (O5).

On huomannu senkin että, mulla on paha tapa puhua paljon, niin sitä ei niin helposti tuu keskeytettyä toista tai puhuttua päälle tai laulettua päälle tai jotaki tämmöstä u, koska silloin vaan antaa sille oppilaalle sitte kokonaan sen ajan kun hän jotakin kertoo niin sitä vaan kuuntelee, mitä on sanottavaa ja sit vastaa. (O4.)

[...] paljon tarkemmin seuraa sen oppilaan tekemistä (O4).

[...] ei voi ihan kaikkii aisteihin luottaa niin hyvin, että oppilaan kanssa saattaa olla kauempana, pienemmässä koossa, [...] niin sitä jotenki vielä herkemmin jotenki tarkkailee sitä tekemistä. (O5.)

Lähes kaikki opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että etäopetus on opettajalle haastavampaa kuin lähiopetus.

Ei oikeestaan tuu mittään mieleen, mikä olis helpompaa skypen välityksellä kuin normaalissa opetuksessa (O5).

Sanotaan, et se on hyvin paljon haastavampaa monilta osin, kuin livetunti (O2).

Et se [etäopetus] tulee vaatimaan opettajalta aika paljon (O1).

Haastavaahan siinä on se, että kyllä sun pitää tietää [...] kyllä se vaatii aikaa ja sellasta keskittyneisyyttä ja kyllähän sun täytyy tietää tietoteknillisiä asioita aika paljon, että sä pystyt sitä toteuttamaan sitten loppupeleissä. (O1.)

Toisaalta haastavuus osattiin nähdä myös opettajuutta kehittävänä puolena. Etäopetuksessa opettajan keskittymisen koettiin olevan intensiivisempää. O1:n mielestä erilainen oppimisympäristö haastoi opettajaa kehittämään omaa opettajuuttaan ja opettamaan entistä monipuolisemmin. Myös uusien laitteiden opiskelu tuntui O1:stä motivoivalta. Vastaavia havaintoja teki myös Pike (2017) tutkiessaan amerikkalaisten korkeakouluopiskelijoiden pitämiä etäsoittotunteja.

[...] keskittyminen sekä opettajalla ja oppilaalla on aika paljon jotenki intensiivisempää [...] paljon tarkemmin seuraa sen oppilaan tekemistä. (O4).

Mä tykkään siitä etäopettamisesta sen takia, koska siinä, ei olla niin sanotun, tai siinä saa käyttää erilaisia laitteita ja se haastaa opettajaa opettamaan aina paremmin mun mielestä. (O1.)

Et ku siihen joutuu tosi paljon enemmän keskittymään siihen etäopettamiseen. Itse oon aina, mulla itellä on ainaki semmonen fiilis. Tykkään kyllä siitä ku siinä joutuu olemaan kartalla kokoajan. (O1)

Etätuntien pitoa helpottamaan useampi opettaja ehdotti tutustumista oppilaaseen myös kasvokkain. Erityisen hyvänä vaihtoehtona pidettiin mahdollisuutta tavata oppilaan kanssa ensin läsnä ja jatkaa sen jälkeen tuntien pitoa etänä.

Vaikkaku etänä pitäisi, niin kyllä se oppilas pitää saada se sosiaalinen ensitapaaminen, olis ihan hyvä olla ehkä ihan face-to-face (O1).

Varsinkin jos on ollut vaikka yks edes semmonen live-tunti aikasemmin, et on vähän tutustunu siihen toiseen ihmiseen niin sit se toimii vielä paremmin (O2).

Toisena etäopetustilannetta helpottavana tekijänä O2 ehdotti periodimaista käytäntöä, jossa etäopetus täydentää lähiopetusta. Esimerkiksi kauempana oleva oppilas kävisi lähiopetustunneilla, mutta myös etätunneilla.

Et kyl määh niitäh edelleenkin, siinä se on vähän semmonen lisä siihen opetukseen, et pystyy esimerkiksi tihentämään jos joku asuu kaukana niin pystyy tihentämään niitä tunteja sillä tavalla, että just nähdään läsnä ja livenä ja sitten tuota välillä tsekataan Skypen kautta se homma. (O2.)

Uusien kommunikaatiovälineiden, kuten web-kameran, käyttö tuntui O5:stä alkuun erikoiselta. Lisääntyneen kokemuksen myötä kuvaamiseen kuitenkin tottui ja videovälitteinen etäopetus alkoi tuntua luontevammalta.

Ehkä siinäkin sitten tavallaan et se on videopuhelu-homma. Että tavallaan ku semmosta ei oo paljoo aikasemmin tehny. Ehkä se sen takia oli vähän oudon tuntusta. Ei ollu tavallaan videopuheluista juurikaan kokemusta aikasemmin niin se, sekin on semmonen tekijä tossa. (O5)

Kokonaisuudessaan haastatellut opettajat suhtautuivat etäopettamiseen myönteisesti. Opettajista neljä pitivät etäopetusta hyvänä, itsenäisenä opetusmuotona ja useampi opettajista haluaisi pitää enemmän etätunteja.

Et tykkään, joo. Mä tykkään siitä etäopettamisesta sen takia, koska siinä, ei olla niin sanotun, tai siinä saa käyttää erilaisia laitteita ja se haastaa opettajaa opettamaan aina paremmin mun mielestä. (O1.)

Kokemus oli periaatteessa muuten ihan positiivinen... (O3.)

Tuntuu et, ite voisin ihan hyvin paljon enemmänkin tehdä itse asiassa Skypen välityksellä. (O4.)

Mutta tuota mun mielestä voisin kyllä tehdä lisääkin sitä etäopettamista. Mun mielestä se oli tosi makee touhua. (O5.)

Ainoastaan yksi opettajista (O2) koki etäopetuksen riittämättömäksi omana itsenäisenä opetusmuotonaan. O2:n mielestä etäopetus sopii ainoaksi opetusmuodoksi vain, jos mahdollisuutta lähiopetukseen ei ole. Muuten O2 koki etäopetuksen hyväksi lisäksi lähiopetustuntien rinnalle.

Niin että jotenkin silti määh oon silleen kuitenkin aika sen puolella että se ei pelkästään riitä kyllä opetusmuotona. Tai jollekin se voi tottakai riittää, mutta yleisesti jos yleistetään niin ehkä semmonen, että ois tavallaan molempia niin sitten vois tukea sitä. (O2.)

Mut et mitä mä nyt oikeesti suosittelisin niin semmosena välitsekkaus hommana, että et lähituntien välillä. (O2.)

Että kyl mun mielestä se on semmonen hyvä lisäapu, mutta ei se millään tasolla korvaa sitä liveopetusta. Tai että se ei oo saman tasonen mun mielestä. Et se on ihan ok tavallaan mun mielestä jossei oo mahdollisuutta tulla. Et kyllä siitä saa ja hyvä opettaja tietysti pystyy, pystyy opettamaan myös tällä tavalla. (O2.)

Yleisesti haastatellut opettajat olivat hyvin tietoisia tämänhetkisistä etäopetuksen aiheuttamista rajoitteista opetukseen. Osa opettajista oli ehtinyt jo pohtia erilaisia tapoja opettaa, toiset eivät. Etäopetuksen tulevaisuus koettiin vahvana.

Vielä tekniikka vielä kehittyy ja saadaan laitteistoa ihmisille parempaa niin kyllä siinä on ihan hyvät puitteet sitten opettaa kuitenkin. (O3.)

Ihan varmasti on kyllä. Kyl mä uskon et se tulee lisääntymään kokoajan. (O2.)

Tähän tää menee, ainaki jossain määrin, mää oon edelleenki sitä mieltä, että tähän tää tulee menemään ja se tulee olemaan hyvä juttu vaan. Se on mun tällänen miten mä nään tän. (O1.)

Ihmiset ei oikein oo vielä tajunnu tätä etäopetuksen mahdollisuuksia. Toivon, että tulevat tajuamaan paremmin, että sitä etäopetuksesta ei koeta niin semmosena epäilyttävänä tai semmosena, et sitä ei lähetä edes kokeilemaan. Mut kyl mie luulen ja toivon. Kyl mie luulen, et se tulee muuttumaan. Koska netissä olevat oppitunnitha on nykyään jo ihan arki päivää. (O4.)

#### **5.4 Erilaiset oppijat**

Tutkimuksen opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että etäopetus ei sovi kaikille oppilaille. Toisaalta etäopetus nähtiin myös varsin demokraattisena opetusmuotona, joka tarjoaa oppimismahdollisuuksia erilaisille oppilaille, myös esimerkiksi erityisoppilaille tai liikuntarajoitteisille.

[...] sosiaalisia ehkä vaikeuksia muutamilla [oppilailta]. Saattaa olla jotain tämmöstä keskittymishäiriö, sitten että ne kummiski jaksaa olla ja niitä kiinnostaa se. (O1.)

No täähän tuo, että antaa mahdollisuuden kaikenlaisille opiskelijoille, myös liikuntarajoitteisille (O1).

Etäopetuksessa on katsottu korostuvan opiskelijan itsenäinen rooli (Moore, 1997, 26). Etäopiskelun itsenäisemmän roolin vuoksi esimerkiksi Knowles (Schlosser & Simonson, 2006) on rinnastanut etäopetuksen aikuisopetukseen. Tässä tutkimuksessa edellä mainittuja näkemyksiä tuettiin, mutta myös hieman kyseenalaistettiin.

Etäopetuksen itsenäisempi rooli tuli ilmi myös tässä tutkimuksessa. Haastateltujen opettajien kokemuksen mukaan etäopetus sopii itsenäisen luonteensa vuoksi vähän varttuneemmille opiskelijoille, jotka tietävät mitä haluavat.

Sanotaan vähän vanhemmille, aktiivisille, jotka ehkä jo on vähän kartalla jo siitä tekemisestä (O2).

O5 koki oppilaan lisääntyvän vastuunoton positiivisena ja oppilasta kehittävästä asiana.

Oppilaan semmonen aktiivinen rooli mun mielestä jopa vähän korostuu etänä. (O5)

No sitten ehkä se opetusmuoto siinä voi olla hyvin erilainenkin mun mielestä, koska siinä voi sitten esimerkiksi nimenomaan laittaa se oppilaan ehkä enemmän vastuulliseksi siitä esimerkiksi treenattavasta asiasta. (O5)

Toisaalta lisääntyvä itsenäisyys voi olla myös oppimista häiritsevä tekijä. Ongelmaksi voi koitua itsekurin riittämättömyys, kun opettaja ei ole valvomassa vieressä. O1 kantoikin huolta etäopetuksen sopivuudesta erityisesti nuorille oppilaille etäoppimisessa vaadittavan itsekurin vuoksi.

Joillekin oppilaillehan [nuorille] tällöinen etähomma ei voi sopia hyvin, jos siinä pitää kuitenkin se itsekuri olla aikamoinen (O1).

Toisaalta haastatellun opettajan kokemuksen mukaan nimenomaan nuoret ovat aktiivisia opettelemaan etäopetukseen tarvittavaa tekniikkaa.

Nuoret ku tykkää käyttää näitä kaikkia tietokonetta. Pädejä ja tätä teknologiaa niin sanotusti. (O1.)

Yleisesti ottaen etäopetuksessa voi ilmaantua ongelmia tekniikan käytössä. Kaikilla oppilaille ei tekniikan käyttö ei olekaan tarvittavalla tasolla ja tämä voi omalta osaltaan rajoittaa oppilaiden osallistumista etäopetustunneille. O1 ehdottaakin koulutusta nimenomaan laitteiston käyttöön.

Ja sit se, että pitää olla ne valmiudet osata käyttää niitä laitteita. Harvemmin järjestetään mitään kurssia siihen, että miten käyttää näitä laitteita. Kaikkia ohjelmia mitä siihen voi... (O1.)

Lauluopettaja O4:n mielestä etäopetus ei ole paras mahdollinen vaihtoehto alkeisoppilaalle. Haastatellun mukaan varsinkin laulun perusasioitten, kuten sävelkorkeuksien löytäminen vaatii yhdenaikaista musisointia. Siksi O4 suosittelee alkeita opiskeleville lähiopetustunteja.

On helpompia sellasten ihmisten kanssa, jotka on jo jonkun aikaa tehny asioita. Ihan jos on aivan vasta-alkaja asioissa niin, et jos on aivan niin alussa laulussa, et ei meinaa löytyä oikea sävelkorkeus tai ihan tällöisiä ihan perusjuttuja niin sit on varmaan ettiä sellanen opettaja, joka pystyy musisoimaan yhtä aikaa. (O4.)



## 6 POHDINTA

Tämän tutkielman tarkoituksena oli selvittää soiton etäopettamista ilmiönä, sekä haastatella ja analysoida opettajien kokemuksia etänä tapahtuvasta soitonopetuksesta. Mielestäni onnistuin saamaan aikaan kattavan kuvauksen tämän hetkisestä soitonopetuksen etäopetuksen tutkimuksen tilasta ja tätä kuvausta tukivat vahvasti myös tutkimukseeni haastattelemani viiden opettajan kokemukset.

Etäopetuksessa tapahtuva vuorovaikutus on aina riippuvainen teknologiasta. Olin kiinnostunut nimenomaan arkipäiväisen, jokaisesta kodista löytyvän teknologian käytöstä etäopetuksesta. ja tämä luultavasti toi omat haasteensa haastateltavien löytämiseen. Jos olisin ottanut yhteyttä suoraan eri musiikin oppilaitoksiin ja etsinyt haastateltavia sitä kautta, olisi kokeneita etäopettajia löytynyt luultavasti helpommin. Nyt haastatellut opettajat löytyivät lumipallo-otannalla. Lumipallo-otannan vuoksi on mielestäni tärkeää suhtautua kriittisesti siihen millä perusteella haastatellut ovat loppujen lopuksi päätyneet valituiksi tutkimukseen. Mikä on haastatteluun valittujen satunnaisuuden suhde ja onko valittujen valinnalle asetettu kriteereitä sittenkään ollenkaan?

Tässä tutkimuksessa haastatellut opettajat edustivat kaikki tyyliltään pop- ja jazzmusiikkia, kun puolestaan aiempien soiton etäopetuksen tutkimukset ovat suuntautuneet pitkälti klassiseen musiikkiin. En ottanut tätä tyylikysymystä tietoisesti missään vaiheessa tutkimusta erityiseen tarkkailuun, vaan pyrin käsittelemään soiton etäopetusta huomioimatta tai puuttumatta tyyllilajien välisiin eroavaisuuksiin. Toisaalta vertailtaessa omaa tutkimustani aiempiin klassisen musiikin etäopetuksen tutkimuksiin, molemmissa toistuivatkin lähes samat teemat.

Koin aluksi soitonopettajien eri instrumentit ongelmalliseksi. Tutkimustuloksia tarkastellessani soitinten monipuolisuus lopulta rikastutti tutkimuksen antamaa kuvaa soiton etäopetuksesta. Eri soitinten opettajien kokemuksia vertailemalla pystyin huomaamaan, että soittimesta riippumatta opettajat kamppailivat enemmän tai vähemmän samojen haasteiden parissa.

Tämä pro gradu -tutkielma ei tuonut varsinaisesti mitään suurta uutta ilmi soiton etäopetuksesta, vaan tutkimuksen tulokset myötäilivät ja tukivat vahvasti aiempaa soiton etäopetuksen tutkimusta. Haastateltujen opettajien kokemuksen mukaan etäopetus on mahdollista ja toimivaa, eikä sitä koettu ainoastaan korvikkeena lähiopetukselle. Ennen

kaikkea etäopetus voi olla erityisesti hyvä lisä lähiopetustuntien rinnalle. Etäopetuksen merkittävimpänä etuna koettiin sen taloudellisuus. Etäopetus säästää aikaa ja rahaa. Toisena merkittävänä etuna nähtiin mahdollisten opetustilanteiden määrän lisääntyminen. Etäopetuksessa opettajien on mahdollista opettaa mistä tahansa, milloin tahansa ja ketä tahansa, vaikka toiselle puolelle maailmaa. Samalla oppilaille avautuu puolestaan mahdollisuus saada opetusta tietyn spesifin alan todellisilta ammattilaisilta ympäri maailmaa.

Etäopetuksen selkeästi suurimmaksi ongelmaksi koettiin tässäkin tutkimuksessa reaaliaikaisen yhteisöön mahdollisuuden puuttuminen. Teknologian osalta myös äänenlaadussa ja kuvan välittämisessä olisi vielä parannettavaa. Haastateltujen opettajien kokemuksen perusteella ääntä ei saatu välittymään luonnollisenkuuloisena verkon yli. Äänen vääristyminen vaikeutti erityisesti tarkkojen nyanssien ja soundin kuulemistakin. Haastateltujen etäopetuskokemuksissa visuaalisen havainnointi perustui ainoastaan yhden kameran välittämään rajalliseen kuvaan. Siksi erityisesti soittoteknisten asioiden ohjaamisen, joka vaatii usein konkreettisia soittajan asennon korjauksia, koettiin huomattavan haastavaksi. Opettajan ja oppilaan välisessä vuorovaikutuksessa koettiin olevan myös puutteita. Videovälitteisessä etäopetuksessa tunnetilat eivät välittyneet haastateltujen mielestä yhtä vahvana kuin lähiopetuksessa ja etäopetuksen sosiaalinen kanssakäymisessä ei tyydyttänyt täysin opettajien käsityksiä hyvästä sosiaalisesta kanssakäymisestä.

Etäopettaessaan tutkimuksen opettajat korvasivat teknologian aiheuttamia auditiiivisen havainnoinnin puutteita oman kokemuksensa mukaan puhumalla ja visualisoimalla asioita enemmän. Toisaalta havainnoinnin haasteet osattiin nähdä myös positiivisena, opettajuutta kehittävänä puolena. Videovälitteisessä opetuksessa ilmaisun tuli olla huolitellumpaa ja opettajan keskittymisen intensiivisempää. Uusi opetusympäristö ja sen tuomat haasteet kannustivat opettajia olemaan luovempia sekä opettamaan uudella tapaa.

Opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että etäopetus ei sovi kaikille oppilaille. Osaan kokemuksen mukaan erityisesti alkeiden opettaminen voisi olla haastavaa etäopetuksessa. Toisaalta etäopetuksen koettiin laajentavan esimerkiksi liikuntarajoitteisten tai sosiaalisten ongelmista kärsivien oppilaiden mahdollisuuksia osallistua soittotunneille. Etäopetuksen koettiin sopivan hyväksi vaihtoehdoksi kiireisille aikuisopiskelijoille.

Se, että saamani tutkimustulokset olivat vahvasti samansuuntaisia aiemman soiton etäopetuksen tutkimuksen kanssa viittaa mielestäni siihen, että tutkimukseni on luotettavuuden sovellettavuus-kriteerin osalta onnistunut. Tutkimustulosteni perusteella sain vastattua asettamiini tutkimuskysymyksiin valtaosin monipuolisesti, joten näin tutkimuskysymykseni asettelu ja tutkimuksen toteutus olivat loogisessa suhteessa toisiinsa nähden. Ainoastaan tutkimuskysymys soitonopetuksen pedagogiasta olisi kaivannut mielestäni parempaa tarkastelua. Nyt etäopetuksen praktinen puolen käsittely jäi hieman vajaaksi. Haasteeksi praktiikan tutkimisen suhteen koitui osaltaan informanttien opetuskokemuksen määrän ja siitä seuranneen kokemuksen laadun vaihtelu. Erot kokeneimpien ja vasta etäopettamaan alkaneitten opettajien vastauksissa olivat huomattavat. Kahden vasta-alkajan kokemukset olivat vielä enemmän määrin etäopetuksen yleisen toimivuuden tasolla, kun taas haastatelluista kokeneemmat olivat ehtineet jo selkeästi pohtia enemmän, kuinka opettaa omaa instrumenttiaan etänä. Ennen kaikkea kuinka teknologian etäopetukselle asettamia haasteita pystytään ratkomaan.

Toisaalta tässä tutkimuksessa erityisen hedelmällisiä haastateltavia olivat juuri kaksi vähiten kokenutta soitonopettajaa. Näiden molempien opettajien kokemukset etäopetuksesta koostuivat ainoastaan ammattikorkeakoulun opiskeluihin pakollisena kuuluvasta opetusharjoittelusta. Niinpä he eivät etäopettaneet vapaaehtoisesti omista intresseistään, toisin kuin loput haastatelluista. Kun on kyse näinkin tuoreesta ja voimakkaasti teknologia-orientoituneesta ilmiöstä kuin etäopetus, oletan, että sitä harjoittavat vapaaehtoisesti ensirintamassa ainoastaan sellaiset opettajat, jotka ovat jo valmiiksi orientoituneita uuden teknologian omaksumiseen, tai sellaiset opettajat, jotka ovat erityisen avoimia ja kiinnostuneita uusista opetusmetodeista. Mielestäni monipuolisempaa tietoa etäsoitonopetuksesta voitaisiin saada tutkimalla soitonopettajia joilla ei ole aiempaa kokemusta etäopetuksesta tai omia intressejä etäsoitonopettamiseen. (ks. esim. Pike, 2017, 111.)

Niinpä mahdollisessa jatkotutkimuksessa voisi keskittyä täysin kokemattomiin soitonopettajiin ja heidän tapoihin kohdata teknologian etäopetukselle asettamat haasteet. Jatkotutkimuksessa voisi keskittyä selkeästi ainoastaan yhden instrumentin ja erityisesti sen opetuksen praktiikan tutkimiseen. Tällöin käytännön etäopettamisen kehittämisestä voisi karttua mielestäni tietoa huomattavasti monipuolisemmin.

Pohtiessani etäopetuksen laatua yhdyn vahvasti Piken (2017) ajatuksiin siitä, että toistaiseksi etäopettamisessa ollaan keskitytty liikaa teknologiaan ja sen aiheuttamin rajoitteisiin sen sijaan, että oltaisiin keskitytty aktiivisesti muokkaamaan omia opetusstrategioita vastaamaan uuden oppimisympäristön tuomia haasteita. Etäopetus nähdään selkeästi hyvänä mahdollisuutena esimerkiksi syrjäseutujen laadukkaalle musiikkikasvatukselle ja etäopettamista halutaan kehittää. Tuohon kehitystyöhön tarvitaan vielä lisää uudismielisiä pioneereja, jotka uskaltavat rohkeasti opettamaan etänä ja luomaan näin käytännön kautta teoriaa laadukkaammalle soiton etäopettamiselle.

Dyen (2016) mukaan etäopetusta ei tule nähdä perinteisen lähiopetuksen kilpailijana. Kuten äänilevyjen tulo ei ole syrjäyttänyt ihmisen halua kokea elävää musiikkielämystä, ei myöskään etäopetus tule syrjäyttämään tarvetta perinteiselle, kasvokkain tapahtuvalle lähiopetukselle. (Dye, 2016, 619.) Uskaltanekin uskoa tämän tutkimuksen perusteella, että etäopetus tulee lisääntymään jatkossa, mutta se ei tule koskaan korvaamaan ja syrjäyttämään täysin lähiopetusta.

## LÄHTEET

- Bennet, K. (2010). A Case study of perceptions of students, teachers and administrators on distance learning and music education in Newfoundland and Labrador: a Constructive perspective. *Canadian Music Educator* 52 (2), 48–49.
- Brändström, S., Wiklund, C. & Lundström, E. (2012). Developing distance music education in Arctic Scandinavia: electric guitar teaching and master classes. *Music Education Research* 14 (4), 448–456.
- Dammers, R.J. (2009). Utilizing Internet-based videoconferencing for instrumental music lessons. *Update: Applications of Research in Music Education* 8 (1), 17–24.
- Dickson-Deane, C., Galyen K. & Moore, J.L. (2011). E-Learning, online learning and distance learning environments: Are they the same? *Internet and Higher Education* 14, 129–135.
- Diehl, W. C. (2013). M-learning as a subfield of open and distance education. Teoksessa Crompton H., Muilenburg, L. Y. & Zane, L. (toim.), *Handbook of Mobile Learning*. 15–23. New York: Routledge.
- Dye, K. (2016). Student and instructor behaviors in online music lessons: An exploratory study. *Internation Journal of Music Education* 34 (2), 161–170.
- Crompton, H., Muilenburg, L. Y & Zane, L. (toim.), *Handbook of Mobile Learning*. New York: Routledge.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (1998). Johdatus laadulliseen tutkimukseen. E-kirja. Tampere: Vastapaino.
- Etaopiskelu.fi. (2017). Haettu 1.4.2017. Saatavilla <http://www.etaopiskelu.fi>. Helsinki: Studentum Oy.
- Holmberg, B. (1997). Distance-education theory again. *Open learning* 12 (1), 31–39.
- Huusko, M. & Paloniemi, S. (2006). Fenomenografia laadullisena tutkimussuuntauksena kasvatustieteissä. *Kasvatus* 37 (2), 162–173.
- Jamplay. (2017). Haettu 1.4.2017. Saatavilla: <http://www.jamplay.com>.
- Kakkori, L. & Huttunen, R. (2011). Fenomenologia, hermeneutiikka ja fenomenografinen tutkimus. Saatavilla: <http://users.utu.fi/rakahu/fenomenografia2011.pdf>
- Karahan, A. S. (2014). The evaluation of synchronous distance ear training compared to the traditional ear training. *Educational Research and Reviews* 9 (21), 1266–1274.
- Keegan, D. (1990). *Foundations of distance education*. London: Routledge.

- Koutsoupidou, T. (2014). Online distance learning and music training: benefits, drawbacks and challenges. *Open learning: The Journal of open, distance, and e-learning* 29 (3), 243–255.
- Kruse, N, Harlos, S.C., Callahan, R.M. & Herring, M.L. (2013). Skype music lessons in the academy: Intersections of music education, applied music and technology. *Journal of Music, Technology and Education* 6 (1), 43–60.
- Lancaster, H. (2007). Music from another room: Real-time delivery of instrumental teaching. Konferenssijulkaisu: the National Conference 2007 of NACTMUS, Brisbane, Queensland, Australia.
- Löfström, E., Kanerva, K., Tuuttila, L., Lehtinen, A. & Nevgi, A. (2010). Laadukkaasti verkossa: verkko-opetuksen käsikirja yliopisto-opettajille. Haettu 3.5.2017. Saatavilla:  
[http://www.helsinki.fi/julkaisut/aineisto/hallinnon\\_julkaisuja\\_71\\_2010.pdf](http://www.helsinki.fi/julkaisut/aineisto/hallinnon_julkaisuja_71_2010.pdf).
- Marton, F. (1981). Phenomenography – Describing conceptions of the world around us. *Instructional Science* 10, 177–200.
- Metsämuuronen, J. (2011). Metodologian perusteet ihmistieteissä. Teoksessa Metsämuuronen J. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*, 18–83. E-kirja. Helsinki: International Methelp Oy.
- Metsämuuronen, J. (2011). Laadullisen tutkimuksen perusteet. Teoksessa Metsämuuronen J. (toim.), *Laadullisen tutkimuksen käsikirja*, 84–149. E-kirja. Helsinki: International Methelp OY.
- Milman, N. B. (2015). Distance Education. Teoksessa Smelser N. & Bates Paul. (toim.), *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. 2. painos. Oakton: George Washington University.
- Moore, M. (1997). Theory of transactional distance. Teoksessa Keegan D. (toim.), *Theoretical Principles of Distance Education*. 22–38. London: Routledge.
- Moore, G.M. & Anderson, W.G. (2003). Handbook of distance education. 2. painos. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associate.
- Moore, M. & Kearsley, G. (2011). Distance Education: A Systems view of online learning. 3. painos. Wadsworth: Cengage Learning.
- Moore, M. (2013). Theory of transactional distance. Teoksessa Moore M. (toim.), *Handbook of distance education*. 3. painos. E-kirja. Taylor & Francis.
- Mäki, J. (2001). Is it possible to teach music in a classroom from distance of 1000 km? Learning environment of music education using ISDN-videoconferencing.

- Konferenssijulkaisu: *ED-Media 2001 World Conference on Educational Multimedia, Hypermedia & Telecommunications, Tampere, Finland*. Haettu 29.4.2017. Saatavilla: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED466191.pdf>.
- Nevgi, A. & Heikkilä, M. (2005). Yliopistollinen verkko-opetus. Teoksessa Nevgi A., Löfström E., & Evälä A. (toim.), *Laadukkaasti verkossa. Yliopistollisen verkko-opetuksen ulottuvuudet*. 19–31. Helsingin yliopisto. Kasvatustieteen laitoksen tutkimuksia 200. Haettu 3.5.2017. Saatavilla: <http://www.helsinki.fi/ctl/julkaisut/lv/laadukkaastiverkossa.pdf>.
- Ojala J., Salavuo M., Ruippo M. & Parkkila, O. (2006). Musiikkikasvatusteknologia. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura.
- Ojala, J. (2006). Aika, paikka ja vuorovaikutteisuus. Teoksessa Ojala J., Salavuo, M., Ruippo M., & Parkkila, O. (toim.), *Musiikkikasvatusteknologia*. 75–83. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura.
- Orman, E.K. & Whitaker, J. A. (2010). Time usage during face-to-face and synchronous distance music lessons. *American journal of distance education* 24 (2), 92–103.
- Otavan opisto. Bändilinja. Haettu 1.4.2017. Saatavilla: <http://www.otavanopisto.fi/b%C3%A4ndilinja>.
- Penalba, F. A., Rojas-Rajs, T., Lorente, P., Iglesias, F., Fernández, J. & Monguet, J. (2013). A telepresence learning environment for opera singing: distance lessons implementations over Internet2. *Interactive Learning Environments* 21 (5), 438–455.
- Pike, P.D. & Shoemaker, K. (2013). The effect of distance learning on acquisition of piano sight-reading skills. *Journal of Music, Technology & Education* 6 (2), 147–162.
- Pike, P.D. (2017). Improving music teaching and learning through online service: a Case study of synchronous online teaching internship. *International Journal of Music Education* 35 (1), 107–117.
- Rantasuo, H. (2006). Kuvaus Lapin musiikkipiston ympäristöstä ja toiminnasta. Teoksessa Ojala J., Salavuo, M., Ruippo M., & Parkkila, O. (toim.), *Musiikkikasvatusteknologia*. 349–354. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura.
- Reid, A. (2001). Variation in the ways that instrumental and vocal students experience learning music. *Music Education Research* 3 (1), 25–40.

- Riley, H., MacLeod, R. B. & Libera, M. (2016). Low Latency audio video: Potentials for collaborative music making through distance learning. *UPDATE: Applications of research in music education* 34 (3), 15–23.
- Ruippo, M. (1999). Music education steps out of the classroom. *Musiikkikasvatus* 4 (1), 107–111.
- Ruippo, M. (2006). Verkko-opetuksen synteesi musiikinopetuksessa. Teoksessa Ojala J., Salavuo, M., Ruippo M., & Parkkila, O. (toim.), *Musiikkikasvatusteknologia*. 271–288. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura.
- Ruippo, M. (2015). Musiikin verkko-opetus. Yhteenvetoraportti Sibelius-Akatemian aluekehityshankkeesta vuosina 2001–2003 ja sen jälkeisestä verkko-opetuksen kehittämistä. Helsinki: taideyliopisto Sibelius-Akatemia.
- Sadolin, C. (2008). *Complete Vocal Technique*. Copenhagen: Shout Publishing.
- Salavuo, M. & Ojala, J. (2006). Musiikkikasvatusteknologian tutkimus. Teoksessa Ojala J., Salavuo, M., Ruippo M., & Parkkila, O. (toim.), *Musiikkikasvatusteknologia*. 29–39. Orivesi: Suomen musiikkikasvatusteknologian seura.
- Salavuo, M. (2009). Verkkoympäristöt musiikinopetuksessa ja -opiskelussa. Teoksessa Louhivuori, J., Paananen P. & Väkevä, L. (toim.), *Musiikkikasvatus. Näkökulmia kasvatukseen, opetukseen ja tutkimukseen*. 345–362. Vaasa: Suomen musiikkikasvattajaseura – FiSME r.y.
- Schlosser, L.A. & Simonson, M.R. (2006). *Distance education: Definition and glossary of terms*. 2. painos. Greenwich, CT: Information Age Publishing.
- The Zoen. (2017). Saatavilla: <http://www.thezoen.com>. Haettu 1.4.2017. Saatavilla: <http://www.thezoen.com>.